

SEBEVRAŽDY V ČESKÉ REPUBLICE

2011 až 2020

Obyvatelstvo

Praha, 9. 12. 2021

Kód publikace: 130187-21

Č. j.: CSU-012615/2021-61

Zpracoval: Odbor statistiky obyvatelstva

Ředitel odboru: Mgr. Robert Šanda

Kontaktní osoba: Mgr. Markéta Šafusová, e-mail: marketa.safusova@czso.cz

Zajímají Vás nejnovější údaje o inflaci, HDP, obyvatelstvu, průměrných mzdách a mnohé další? Najdete je na stránkách ČSÚ na internetu: www.czso.cz

KONTAKTY V ÚSTŘEDÍ

Český statistický úřad | Na padesátém 81, 100 82 Praha 10, tel.: 274 051 111 | www.czso.cz

Oddělení informačních služeb | tel.: 274 052 304, 274 052 451 | e-mail: infoservis@czso.cz

Prodejna publikací ČSÚ | tel.: 274 052 361 | e-mail: prodejna@czso.cz

Evropská data (ESDS), mezinárodní srovnání | tel.: 274 052 347, 274 052 757 | e-mail: esds@czso.cz

Ústřední statistická knihovna | tel.: 274 052 361 | e-mail: knihovna@czso.cz

INFORMAČNÍ SLUŽBY V REGIONECH

Hl. m. Praha | Na padesátém 81, 100 82 Praha 10, tel.: 274 052 673, 274 054 223
e-mail: infoservispraha@czso.cz | www.praha.czso.cz

Středočeský kraj | Na padesátém 81, 100 82 Praha 10, tel.: 274 054 175
e-mail: infoservisstc@czso.cz | www.stredocesky.czso.cz

České Budějovice | Žižkova 1, 370 77 České Budějovice, tel.: 386 718 440
e-mail: infoserviscb@czso.cz | www.cbudejovice.czso.cz

Plzeň | Slovanská alej 36, 326 64 Plzeň, tel.: 377 612 108, 377 612 145
e-mail: infoservisplzen@czso.cz | www.plzen.czso.cz

Karlovy Vary | Závodní 360/94, 360 06 Karlovy Vary, tel.: 353 114 529, 353 114 525
e-mail: infoserviskv@czso.cz | www.kvary.czso.cz

Ústí nad Labem | Špálova 2684, 400 11 Ústí nad Labem, tel.: 472 706 176, 472 706 121
e-mail: infoservisul@czso.cz | www.ustinadlabem.czso.cz

Liberec | Nám. Dr. Edvarda Beneše 585/26, 460 01 Liberec 1, tel.: 485 238 811
e-mail: infoservislbc@czso.cz | www.liberec.czso.cz

Hradec Králové | Myslivečkova 914, 500 03 Hradec Králové 3, tel.: 495 762 322, 495 762 317
e-mail: infoservishk@czso.cz | www.hradeckralove.czso.cz

Pardubice | V Ráji 872, 531 53 Pardubice, tel.: 466 743 480, 466 743 418
e-mail: infoservispa@czso.cz | www.pardubice.czso.cz

Jihlava | Ke Skalce 30, 586 01 Jihlava, tel.: 567 109 062, 567 109 073
e-mail: infoservisvys@czso.cz | www.jihlava.czso.cz

Brno | Jezuitská 2, 601 59 Brno, tel.: 542 528 115, 542 528 200
e-mail: infoservisbrno@czso.cz | www.brno.czso.cz

Olomouc | Jeremenkova 1142/42, 772 11 Olomouc, tel.: 585 731 516, 585 731 511
e-mail: infoservisolom@czso.cz | www.olomouc.czso.cz

Zlín | tř. Tomáše Bati 1565, 761 76 Zlín, tel.: 577 004 932, 577 004 935
e-mail: infoservis-zl@czso.cz | www.zlin.czso.cz

Ostrava | Repinova 17, 702 03 Ostrava, tel.: 595 131 230, 595 131 232
e-mail: infoservis_ov@czso.cz | www.ostrava.czso.cz

Obsah

Úvod a metodické poznámky	5
1 Vývoj počtu sebevražd a intenzity sebevraždnosti.....	7
Historický vývoj	7
Vývoj v období let 2011–2020.....	8
2 Sebevraždy podle pohlaví	10
Historický vývoj	10
Vývoj v období 2011–2020	12
3 Sebevraždy podle věku	14
4 Sebevraždy podle způsobu provedení	20
5 Sebevraždy podle rodinného stavu	24
6 Sebevraždy podle měsíců v roce	27
7 Sebevraždy podle dnů v týdnu	29
Kalendářní dny	29
Význačné dny v roce	30
8 Sebevraždy podle krajů	32
9 Sebevraždy podle velikostní skupiny obce	38
Seznam tabulek uvedených v příloze	41

Úvod a metodické poznámky

Podíl úmrtí na sebevraždě ze všech úmrtí je poměrně malý, přesto jsou sebevraždy a sebevražednost pro svůj specifický mechanismus úmrtí a vazbu na individuální (popř. i společenské) vnější okolnosti, které k úmyslnému ukončení vlastního života vedou, předmětem velkého a poměrně širokého zájmu laické i odborné veřejnosti. Sebevraždy vzbuzují značný zájem veřejnosti, zvláště jedná-li se o sebevraha v postavení známé osobnosti, vedle tohoto (mediálního) zájmu je na jev nahlíženo z pohledu různých vědních oborů – psychologie, sociologie, medicíny, filozofie, kriminalistiky aj. Jako dílčí část úmrtnosti, jedné ze základních složek přirozeného pohybu obyvatelstva, patří sebevražednost i do zkoumání demografie.

V aktuálním pojetí je sebevražda vědomým a úmyslným ukončením vlastního života, tedy splňuje dvě základní kritéria: dobrovolný úmysl jedince ukončit svůj život a cílevědomě zaměřené jednání vedoucí ke smrti.

Český statistický úřad (ČSÚ) získává údaje o sebevraždách, resp. o příčinách všech úmrtí, z Listu o prohlídce zemřelého (dále LPZ), resp. z jeho relevantní části, předávaného ČSÚ Ústavem zdravotnických informací a statistiky ČR (ÚZIS ČR). Do LPZ lékař uvádí onemocnění, stavy a případné další lékařské či jiné charakteristiky související s úmrtím. Z nich pak na základě mezinárodních pravidel ČSÚ vybírá (automatizovaně pomocí programu IRIS) základní příčinu smrti, z které se vychází při statistickém třídění. Základní příčina smrti je Světovou zdravotnickou organizací definována jako (a) onemocnění nebo zranění, které iniciovalo řetězec chorobných stavů přímo vedoucích ke smrti, nebo (b) okolnosti nehody či násilí, jež způsobily smrtelné poranění. Samotné vymezení onemocnění a stavů je součástí Mezinárodní klasifikace nemocí (MKN), vydávané a spravované rovněž Světovou zdravotnickou organizací. Momentálně (od roku 1994) platí v České republice desátá decenální revize, MKN-10, která pro sebevraždy používá kódy X60 – X84 Úmyslné sebepoškození a Y870 Následky úmyslného sebepoškození¹ z kapitoly XX. Vnější příčiny nemocnosti a úmrtnosti.

Datové zdroje ČSÚ jsou limitovány právě informacemi uvedenými na LPZ, navíc za určitou část úmrtí není Českému statistickému úřadu (resp. ÚZISu) List o prohlídce zemřelého vůbec dostupný (v posledních letech jedná se o přibližně 1 % událostí, mezi ně patří i úmrtí českých občanů v zahraničí). Hlavní problém však spočívá v tom, že u části úmrtí, hlavně v případě vnějších příčin, tedy i sebevražd, není v době vypracování LPZ ještě přesně známo, zda šlo o sebevraždě, nehodu či jiný úmysl, úmysl je tzv. nezjištěný (v šetření policie) a po došetření, pokud je ukončeno, se už ale výsledek často na ÚZIS ČR, potažmo do ČSÚ nedostane. Kromě toho také velmi pravděpodobně existují případy úmrtí, které nebyly jako sebevražda odhaleny a je jim přisouzena jiná příčina smrti. Z uvedeného vyplývá, že údaje o sebevraždách jsou podhodnoceny, kvantifikace podhodnocení ale není možná a tento jev je trvalý.

Publikace Sebevraždy v České republice v letech 2011–2020 se primárně soustředí na zhodnocení sebevražednosti ve druhém desetiletí 21. století, často je ale pro posouzení dlouhodobějšího vývoje a pro zachycení trendů porovnávána i s prvním desetiletím 21. století. V některých základních charakteristikách je uvedeno i období starší (údaje o počtu sebevražd za současné území ČR jsou dostupné již od roku 1876). Časová období jsou různě slučována (do pětiletých a desetiletých intervalů) s cílem eliminovat náhodné výkyvy způsobené malým počtem událostí (zejm. při podrobnějším dělení podle věku, způsobu provedení aj.). Pro posouzení jevu je používáno zejména absolutních počtů, měr sebevražednosti a standardizovaných měr sebevražednosti. Standardizované míry úmrtnosti umožňují metodicky čistší srovnání úrovně úmrtnosti v čase, místně i mezi pohlavími díky vztažení sledovaných událostí k jednotnému základu, tzv. standardní populaci, a tedy očištění od vlivu různé početnosti generací (věkového složení). Jako standardní populace je zde použita populace České republiky, tzv. střední stav (populace k 1. 7.), vždy za poslední časový úsek

¹ Mezi následky patří stavy takto označené (vyplňujícím lékařem) nebo ty, které nastanou jako „pozdní následky“ jeden rok nebo později po původní příhodě. Nemají být použity pro chronickou otravu nebo vystavení škodlivým vlivům.

hodnoceného období (populace ČR k 1. 7. 2020 při analýze vývoje po jednoletých obdobích, průměr středních stavů za období 2016–2020 při hodnocení po pětiletých obdobích apod.). K analýze úmrtnosti podle příčin smrti se někdy používají také tabulky úmrtnosti vypočtené za neexistence dané příčiny smrti, což však v případě sebevražd vzhledem k jejich nízkému zastoupení mezi všemi úmrtími nedává příliš velký smysl. Obsahově publikace Sebevraždy v České republice v letech 2011–2020 navazuje na v roce 2011 vydanou publikaci Sebevraždy v České republice 2006 až 2010 (kód a-4012-11)².

² Dostupné na <https://www.czso.cz/csu/czso/cr/sebevrazdy-v-ceske-republice-2006-az-2010-1zzdn9e60e>.

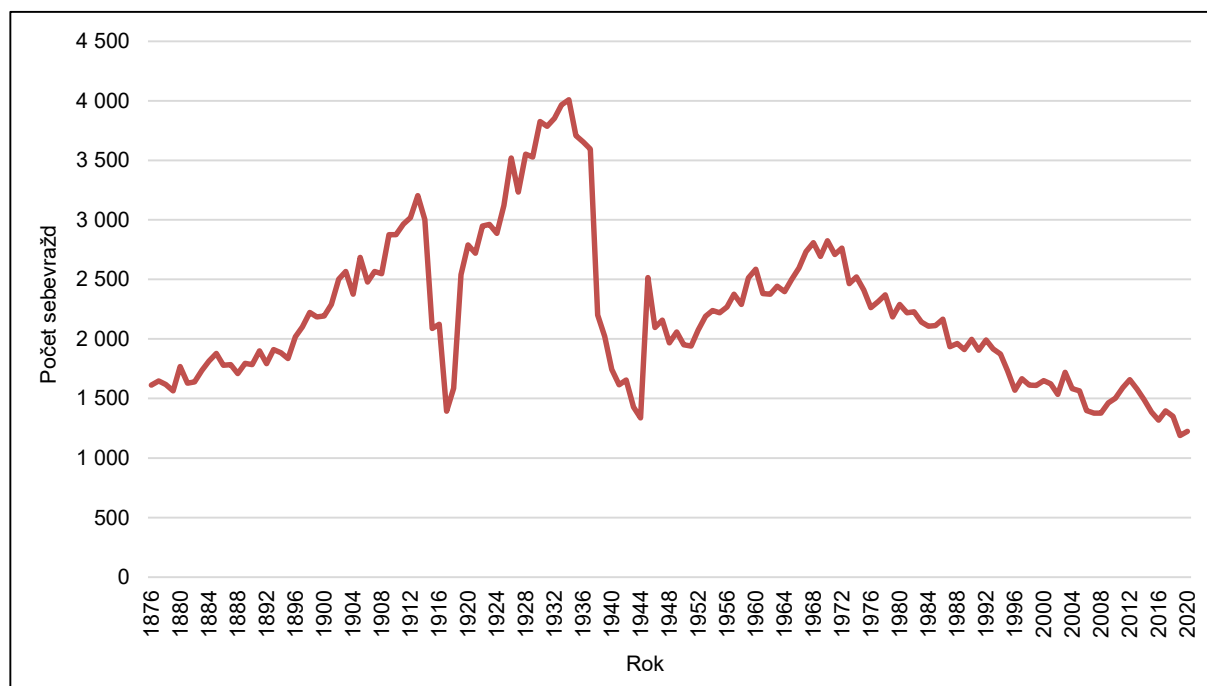
1 Vývoj počtu sebevražd a intenzity sebevraždění

Historický vývoj

Údaje o počtu sebevražd na území dnešní České republiky jsou v ČSÚ dostupné od roku 1876. V některých letech se ale nejeví jako dost důvěryhodné (v porovnání se situací okolních roků) či nejsou úplné. Jde o období 1917 až 1918, případně už od roku 1915, kdy se počet sebevražd výrazně skokově propadl – v roce 1917 o 54 % v porovnání s rokem 1914 (v roce 1915 o 30 % v komparaci s rokem 1914). V letech 1938 až 1945 nejsou dostupné údaje o počtu sebevražd za pohraniční zabrané území.

Éra první republiky byla obdobím, kdy počet sebevražd na území dnešní České republiky stoupal (s určitými meziročními výkyvy), a to až do roku 1934, kdy bylo dosaženo absolutního maxima 4 007 sebevražd. Na následný pokles navazují v roce 1946 opět již úplné údaje počínající počtem 2 096 sebevražd. Tento pokles vyvrcholil v roce 1951, v kterém bylo spácháno 1 940 sebevražd, což byl ve dvacátém století do té doby nejnižší počet. Padesátá a šedesátá léta 20. století se nesla v duchu narůstajícího počtu dobrovolného ukončení života (opět s určitými meziročními výkyvy) a lokálního maxima bylo dosaženo v roce 1970 s počtem 2 824. Hodnota z roku 1970 nebyla již překonána, počty sebevražd průběžně v celkovém trendu klesaly až k lokálnímu minimu v roce 2007 a 2008 shodně na počtu 1 379 (v roce 2006 se poprvé dostáváme pod hranici 1 500 sebevražd za rok). Přelom prvního a druhého desetiletí 21. století přinesl krátkodobé navyšování počtu sebevražd až k maximu stávajícího století v roce 2012 na hodnotě 1 658 a poté opět následoval pokles s absolutně nejnižší hodnotou 1 191 v roce 2019.

Obr. 1.1 Počet sebevražd na území ČR v letech 1876–2020

Z důvodu snížení vlivu meziročního kolísání na vývoj počtu sebevražd i úrovně sebevraždění v období po druhé světové válce jsou údaje za jednotlivé roky sloučeny do pětiletých časových intervalů. Ty potvrzují základní linii vývoje počtu sebevražd nejen v náhledu absolutních počtů události, ale i z hlediska míry sebevraždění, tedy počtu ročně spáchaných sebevražd vztažených k žijící populaci (počítáno na 100 tisíc obyvatel). Po druhé světové válce docházelo ročně průměrně k 23 sebevraždám na 100 tisíc obyvatel a podobný počet se udržel či nepatrně poklesl i v první polovině padesátých let. Stagnace v první polovině padesátých let je jedinou odlišností v poválečném vývoji mezi absolutním počtem sebevražd (zvýšil se) a mírou sebevraždění, jejíž vysvětlení můžeme najít ve zvyšování počtu obyvatel. Následný nárůst úrovně sebevraždění vyvrcholil na přelomu šedesátých a sedmdesátých let, kdy míra sebevraždění dosáhla bezmála 28 sebevražd na 100 tisíc obyvatel a poté následoval pokles (se stagnací na počátku nového

století) až do období let 2006–2010 na necelých 14 sebevražd na 100 tisíc obyvatel. Zvýšení sebevraždění na počátku druhého desetiletí 21. století bylo stejně jako u absolutních počtů dočasné, v období 2016–2020 sebevraždění dále poklesla na 12 sebevražd na 100 tisíc osob.

Podíl počtu sebevražd na všech úmrtích se v celém poválečném období pohyboval mezi 1,1 % až 2,5 %. Maximální hodnoty dosáhl v pětiletce 1956–1960 a na podobně vysoké hodnotě se udržel i v následujících dvou pětiletkách. Během sedmdesátých let pak nastal pokles, velmi pozvolný a přerušovaný kratšími úseky stagnace tak, že v posledním pětiletém období 2016–2020 byl evidován nejnižší podíl počtu sebevražd na všech úmrtích na hodnotě 1,1 %.

Tab. 1.1 Zemřelí v důsledku sebevraždy v letech 1946–2020 (pětiletá období)

Období	Počet v pětiletém období	Průměrný roční počet	Podíl ze všech úmrtí v průměrném roce (%)	Průměrný roční počet na 100 tis. obyvatel
1946–1950	10 231	2 046	1,97	23,4
1951–1955	10 665	2 133	2,17	23,2
1956–1960	12 033	2 407	2,52	25,2
1961–1965	12 097	2 419	2,39	25,0
1966–1970	13 656	2 731	2,38	27,7
1971–1975	12 869	2 574	2,09	25,9
1976–1980	11 421	2 284	1,78	22,3
1981–1985	10 809	2 162	1,64	20,9
1986–1990	9 974	1 995	1,55	19,3
1991–1995	9 417	1 883	1,57	18,2
1996–2000	8 106	1 621	1,46	15,7
2001–2005	8 024	1 605	1,48	15,7
2006–2010	7 124	1 425	1,35	13,7
2011–2015	7 701	1 540	1,42	14,6
2016–2020	6 482	1 296	1,13	12,2

Vývoj v období let 2011–2020

Období 2011–2020 začínalo na 1 590 sebevraždách a v roce 2012 jich bylo v tomto desetiletí spácháno vůbec nejvíce (1 658), což byl spolu s počtem v roce 2003 nejvyšší údaj v celém 21. století. Po roce 2012 následovaly čtyři roky plynulého poklesu svévolného ukončení života na údaj 1 318 v roce 2016. Po drobném meziročním nárůstu v roce 2017 (1 397 sebevražd) následoval opětovný pokles až k minimu v roce 2019. V roce 2020 bylo sebevražd o 33 více než v roce předchozím. Celkově tedy mezi roky 2011 a 2020 dobrovolně ukončilo život o 23 % (o 366) osob méně.

Pokles v počtu sebevražd v posledním desetiletí nelze vnímat jako vyplývající z vývoje celkového počtu úmrtí, ten se totiž vyvíjel odlišně. Počty zemřelých v České republice od roku 2011 neustále stoupaly jen se dvěma výkyvy v letech 2014 a 2016. Nárůst mezi roky 2019 a 2020 v celkovém počtu úmrtí byl výrazný o 15,1 % způsobený ze značné části nepříznivou epidemickou situací roku 2020 danou výskytem nového onemocnění covid-19 (stárnutí populace přispělo k nárůstu jen zhruba z jedné devítiny), zatímco nárůst počtu sebevražd byl jen o 2,8 %. Dopady přetrvávající pandemie na tento jev se však mohou projevit až s určitým odstupem, až vývoj následujících let tak ukáže, zda poslední drobný meziroční nárůst předznamenával negativní dopad epidemického stavu v zemi a jeho konsekvencí na sebevražedné chování populace České republiky, nebo byl jen dalším náhodným meziročním výkyvem.

Snižování počtu sebevražd spolu s rostoucími počty všech úmrtí měli v letech 2011–2020 za následek klesající podíl počtu sebevražd na všech úmrtích. Podíl počtu sebevražd na všech úmrtích dosáhl v uplynulém desetiletí nejvyšší hodnoty 1,5 % v roce 2012 (v korespondenci s maximálním absolutním počtem událostí) a následný pokles vyvrcholil v roce 2016 na hodnotě 1,2 % (opět v korespondenci

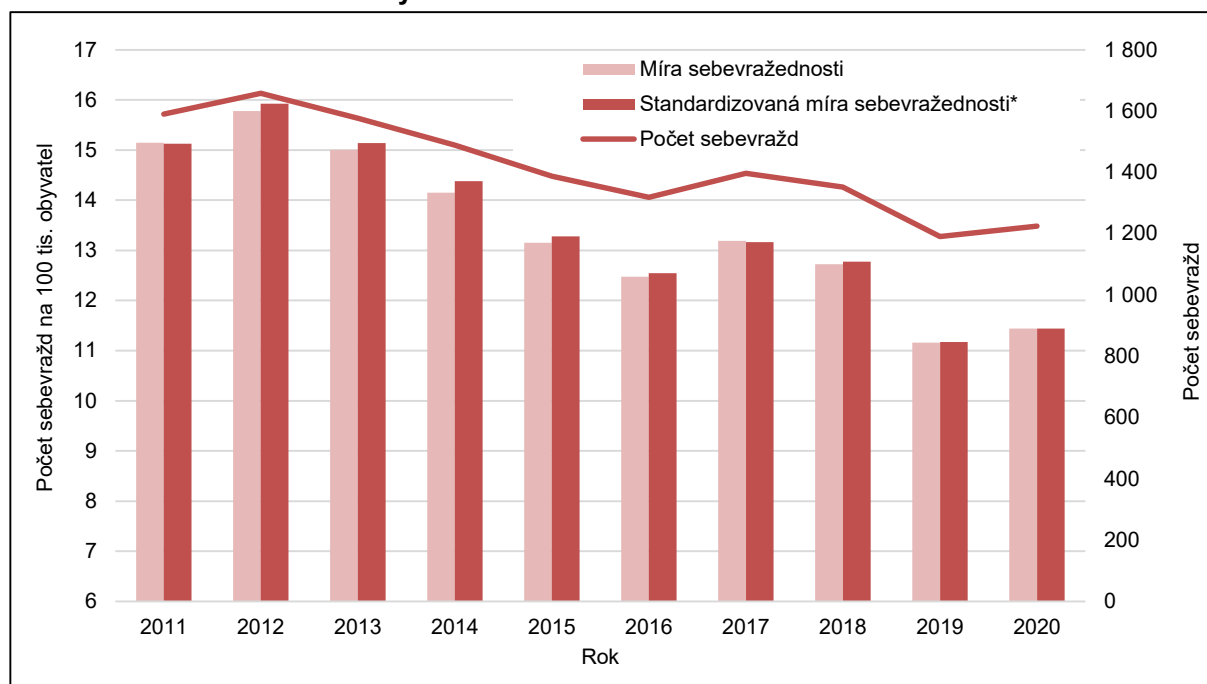
s lokálním minimem absolutních počtů). Nárůst do roku 2017 byl jen krátkodobý a opětovný pokles podílu počtu sebevražd na všech úmrtích skončil v roce 2020 na v celém desetiletí nejnižším čísle 0,9 %, hlavně díky zvýšení počtu všech úmrtí.

Tab. 1.2 Zemřelí v důsledku sebevraždy v letech 2011–2020

Období	Počet všech úmrtí	Počet sebevražd	Podíl sebevražd ze všech úmrtí (%)	Počet sebevražd na 100 tis. obyvatel (míra sebevraždění)
2011	106 848	1 590	1,49	15,1
2012	108 189	1 658	1,53	15,8
2013	109 160	1 577	1,44	15,0
2014	105 665	1 489	1,41	14,1
2015	111 173	1 387	1,25	13,2
2016	107 750	1 318	1,22	12,5
2017	111 443	1 397	1,25	13,2
2018	112 920	1 352	1,20	12,7
2019	112 362	1 191	1,06	11,2
2020	129 289	1 224	0,95	11,4

V desetiletí 2011–2020 vývoj intenzity (míry) sebevraždění de facto kopíroval vývoj absolutního počtu sebevražd. Pokles míry sebevraždění byl mezi roky 2011 a 2020 dokonce intenzivnější (o 24,5 %) než u absolutních počtů události (o 23,0 %), na čemž se do určité míry podílela i rostoucí populace České republiky. Standardizovaná míra úmrtnosti očištuje časovou řadu (obecných) měř sebevraždění navíc ještě o změny ve věkovém složení v populaci v čase, neboť míra sebevraždění není napříč věkovým spektrem shodná – v případě úmrtí na sebevraždy měla ale měnící se věková struktura celé české populace mizivý vliv, hodnoty standardizované míry úmrtnosti na sebevraždy se od neočištěné míry sebevraždění téměř neliší. V roce 2011 zemřelo sebevraždou 15 osob na 100 tisíc obyvatel, maximální hodnoty bylo dosaženo v následujícím roce (15,9 úmrtí na 100 tisíc osob), následoval pokles k lokálnímu minimu v roce 2016 (12,5), jednoletý nárůst v následujícím roce (13,2) a poté opět pokles až k celkovému minimu míry sebevraždění v roce 2019 na hodnotě 11,2 sebevražd na 100 tisíc obyvatel. V roce 2020 došlo opět k určitému mírnému nárůstu standardizované míry sebevraždění.

Obr. 1.2 Počet sebevražd a míry sebevraždění v letech 2011–2020

* Pro standardizaci byla použita populace České republiky, stav k 1. 7. 2020.

2 Sebevraždy podle pohlaví

Historický vývoj

V České republice, ale i v zahraničí, je běžná situace, kdy svůj život vědomě dobrovolně častěji ukončují muži než ženy. V celém období po druhé světové válce docházelo u mužů k sebevraždám minimálně dvakrát (2,2krát) častěji než u žen, od konce 90. let dokonce 4–5krát častěji.

Díky tomu se vývoj počtu sebevražd mužů více podobá křivce vývoje za celou populaci, respektive celková křivka je větší měrou utvářena mužskou částí populace. Ale ani vývoj počtu sebevražd žen nebyl v poválečném období markantně odlišný. U obou pohlaví docházelo od roku 1946 k nárůstu počtu sebevražd, i když ne vždy stejnoměrně intenzivnímu, s vrcholem v období 1966–1970 na počtu 9 465 sebevražd mužů (ročně průměrně 1 893), respektive 4 191 sebevražd žen (ročně průměrně 838). Následný plynulý pokles se v mužské populaci zastavil, u žen zpomalil, na počátku 21. století, kdy došlo i k nepatrnému nárůstu počtu událostí (rozdíl mezi pětiletkou 1996–2000 a 2001–2005 +66 sebevražd mužů a –148 sebevražd žen). Vývoj počtu sebevražd v novém století pak u žen a mužů probíhal odlišně: minimum v období 2006–2010 bylo pro muže jen lokální (5 889, ročně průměrně 1 178), pro ženy se z hlediska pětiletých intervalů stalo obdobím s ve 21. století vůbec nejnižším počtem sebevražd (1 235, ročně průměrně 247). Následný nárůst v letech 2011–2015 byl výraznější u mužů, stejně jako pokles v další pětiletce (podrobněji viz dále).

Podíl počtu sebevražd na všech úmrtích se v celém poválečném období pohyboval pro muže mezi 1,8 % až 3,3 %, pro ženy mezi 0,4 % až 1,6 %. Až do konce osmdesátých let sledoval pro obě pohlaví odpovídající vývoj – maximální hodnoty bylo dosaženo v pětiletce 1956–1960 a pro ženy se na stejné hodnotě udržel i v následujících dvou pětiletkách, pro muže nejprve mírně poklesl a pak stagnoval. Během sedmdesátých a osmdesátých let nastal pokles. U žen tento pokles, ač v některých obdobích přecházející do stagnace, pokračoval až do let 2016–2020 na minimální podíl 0,4 %. U mužů podíl sebevražd na všech úmrtích od počátku devadesátých let nepatrně vzrůstal, později kolísal a v posledním pětiletém období 2016–2020 nastalo snížení na celkově nejnižší podíl 1,8 %.

Tab. 2.1 Sebevraždy podle pohlaví v letech 1946–2020 (pětiletá období)

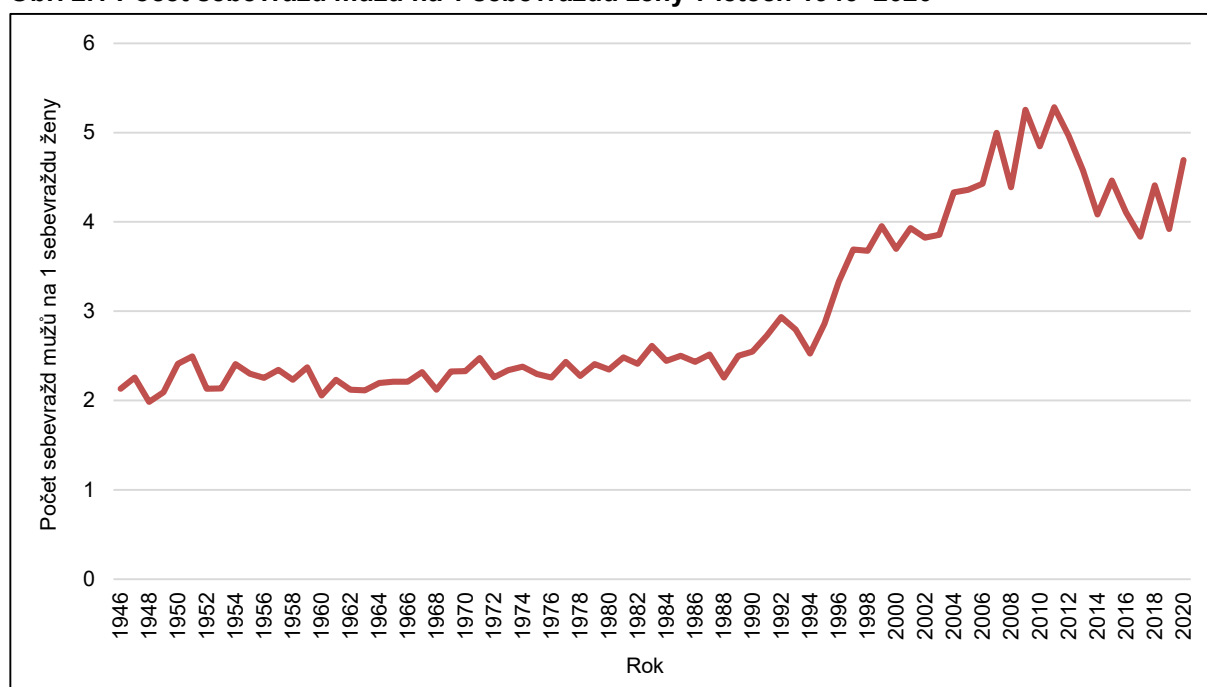
Období	Počet		Podíl ze všech úmrtí v průměrném roce (%)		Průměrný roční počet na 100 tis. obyvatel		Podíl pohlaví (%)		Počet sebevražd mužů na 1 sebevraždu ženy
	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy	
1946–1950	7 002	3 229	2,57	1,30	33,0	14,4	68,4	31,6	2,2
1951–1955	7 419	3 246	2,89	1,38	33,1	13,7	69,6	30,4	2,3
1956–1960	8 325	3 708	3,32	1,64	35,7	15,1	69,2	30,8	2,2
1961–1965	8 286	3 811	3,10	1,59	35,3	15,3	68,5	31,5	2,2
1966–1970	9 465	4 191	3,11	1,55	39,6	16,5	69,3	30,7	2,3
1971–1975	9 027	3 842	2,79	1,31	37,5	15,0	70,1	29,9	2,3
1976–1980	8 003	3 418	2,43	1,10	32,2	13,0	70,1	29,9	2,3
1981–1985	7 711	3 098	2,31	0,95	30,8	11,7	71,3	28,7	2,5
1986–1990	7 080	2 894	2,17	0,91	28,2	10,9	71,0	29,0	2,4
1991–1995	6 915	2 502	2,29	0,84	27,6	9,4	73,4	26,6	2,8
1996–2000	6 368	1 738	2,29	0,63	25,4	6,6	78,6	21,4	3,7
2001–2005	6 434	1 590	2,36	0,59	25,9	6,1	80,2	19,8	4,0
2006–2010	5 889	1 235	2,21	0,47	23,1	4,7	82,7	17,3	4,8
2011–2015	6 340	1 361	2,32	0,51	24,5	5,1	82,3	17,7	4,7
2016–2020	5 228	1 254	1,79	0,45	20,0	4,6	80,7	19,3	4,2

Ne zcela stejný vývoj absolutního počtu sebevražd pro jednotlivá pohlaví se následně odráží ve změnách poměru mužů a žen na celkovém počtu událostí. Muži se po konci druhé světové války podíleli na celkovém počtu sebevražd necelými 70 %, což odpovídá hodnotě 2,2 sebevražd mužů na 1 sebevraždu ženy. Podíl kolem 70 % si muži podrželi až do konce sedmdesátých let 20. století, poté o jeden procentní bod narostl (na 2,5 sebevražd mužů na 1 sebevraždu ženy) a po stagnaci v osmdesátých letech přinesla léta devadesátá prudký nárůst zastoupení mužů na celkovém počtu sebevražd (v období 1996–2000 evidujeme 3,7 sebevražd mužů na 1 sebevraždu ženy, podíl mužů byl 78,6 %), který pokračoval i v prvním desetiletí 21. století. Maximálního podílu dosáhli muži v období 2006–2010 a sice 82,7 % (tj. 4,8 sebevražd mužů na 1 sebevraždu ženy).

Z hlediska jednotlivých roků poválečného období došlo v roce 1948 k nejnižšímu zastoupení mužů na sebevraždách (66,5 %, tj. 2 sebevraždy mužů na 1 sebevraždu ženy), k nejvyššímu v letech 2009 a 2011 (84,0 %, resp. 84,1 %, tj. 5,3 sebevražd mužů na jednu sebevraždu ženy).

Obr. 2.1 Počet sebevražd mužů na 1 sebevraždu ženy v letech 1946–2020

Intenzita sebevražednosti sledovala pro obě pohlaví v poválečném období stejnou křivku jako vývoj absolutního počtu událostí. Odlíšnosti jsou patrné jen na počátku celého období a do určité míry na jeho konci. Konkrétně u míry sebevražednosti nenastal nárůst její hodnoty na přelomu čtyřicátých a padesátých let – u mužů stagnovala na 33,0–33,1 sebevraždách na 100 tisíc mužů, u žen dokonce klesla z 14,4 sebevražd žen na 100 žen na 13,7. Minimální hodnota intenzity sebevražednosti pro ženy pak byla v posledním pětiletém období 2016–2020 (4,6 sebevražd žen na 100 tisíc žen), nikoliv v období 2006–2010, jako tomu bylo v případě absolutních počtů událostí, rozdíl byl však prakticky zanedbatelný (míra sebevražednosti žen v období 2006–2010 na hodnotě 4,7). Pro obě pohlaví platí, že nárůst sebevražednosti relativizovaný na počet obyvatel sledovaný do roku 1970 nebyl tak intenzivní jako v případě absolutních počtů a naopak následný pokles míry sebevražednosti byl i intenzivnější než u absolutních počtů, většinou v České republice totiž rostla.

Vývoj v období 2011–2020

V roce 2020 bylo muži spácháno 1 009 sebevražd, ženami 215. Mužů ukončujících svůj život dobrovolně tak bylo téměř pětkrát víc než žen (podílově to je 82,4 % ku 17,6 %). Logicky tak vývoj počtu sebevražd mužů v celém období 2011–2020 odpovídá celkovému vývoji počtu sebevražd s vrcholem v roce 2012 (1 380 sebevražd mužů), lokálním minimem v roce 2016 (1 060), následným krátkodobým vzrůstem a poté minimem celého desetiletí v roce 2019 na hodnotě u mužů poprvé v poválečném období nižší než tisíc (949 sebevražd). Meziroční nárůst v počtu sebevražd mužů v roce 2020 byl 6,3%. V ženské části populace se situace vyvíjela poměrně odlišně. Mezi roky 2011 a 2014 počet svévolného ukončení života mezi ženami rostl (z 253 v roce 2011 na 293 v roce 2014) a v tomto roce dosáhl maxima celého desetiletí. V letech 2015 a 2016 bylo zaznamenáno sebevražd o 13 % a 12 % oproti tomuto poslednímu maximu méně. V roce 2017 však jejich počet opět vyskočil k hodnotě blízké té z roku 2014 (289) a poté počty sebevražd žen znovu klesaly, a to i mezi roky 2019 a 2020. Poslední meziroční pokles byl dokonce 11,2 %. Celkově ale v absolutních počtech bylo množství sebevražd žen po celé období 2011–2020 vyrovnanější než u mužů.

Z pohledu vzájemného zastoupení mužů a žen na celkovém počtu sebevražd vývoj absolutních počtů znamená, že v první části druhého desetiletí 21. století docházelo u mužů k sebevraždě přibližně pětkrát častěji než u žen, kolem jeho poloviny byl poměr mírně nad čtyřmi sebevraždami mužů na 1 sebevraždou ženy a v posledních čtyřech letech období 2011–2020 osciloval mezi hodnotou 3,8 (v roce 2017) až 4,7 (v roce 2020) sebevražd mužů na 1 sebevraždou ženy. Více než pětinou se sebevraždy žen na jejich celkovém počtu podílely jen v roce 2017 a v roce 2019 (20,7 %, resp. 20,3 %).

V roce 2020 představovaly sebevraždy 1,5 % všech úmrtí mužů a jen 0,3 % úmrtí žen. Vývoj podílu sebevražd na všech úmrtích během let 2011–2020 do velké míry u obou pohlaví kopíruje vývoj absolutních počtů událostí. Pro muže tak podíl počtu sebevražd na všech úmrtích mužů dosáhl maxima v roce 2012 na hodnotě 2,5 % a pak následoval pokles přerušovaný jen v roce 2017; to je jediná odlišnost oproti křivce absolutních počtů – mezi roky 2019 a 2020 nedošlo k nárůstu podílu sebevražd mužů, tedy celkový nárůst úmrtí mužů byl markantnější než nárůst počtu sebevražd. Pro ženy osciloval podíl sebevražd na všech úmrtích kolem 0,5 % (s výjimkou roku 2014 s nepatrně vyšším podílem) a počínaje rokem 2018 začal lehce klesat. Po většinu sledovaného desetiletí se tak podíl sebevražd na všech úmrtích u mužů a žen sobě přibližoval; zatímco v roce 2011 byl rozdíl mezi ním dva procentní body, v roce 2020 už jen 1,2 procentního bodu.

Tab. 2.2 Sebevraždy podle pohlaví v letech 2011–2020

Období	Počet		Podíl ze všech úmrtí (%)		Podíl pohlaví (%)		Počet sebevražd mužů na 1 sebevraždou ženy
	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy	
2011	1 337	253	2,47	0,48	84,1	15,9	5,3
2012	1 380	278	2,53	0,52	83,2	16,8	5,0
2013	1 294	283	2,35	0,52	82,1	17,9	4,6
2014	1 196	293	2,23	0,56	80,3	19,7	4,1
2015	1 133	254	2,03	0,46	81,7	18,3	4,5
2016	1 060	258	1,93	0,49	80,4	19,6	4,1
2017	1 108	289	1,96	0,53	79,3	20,7	3,8
2018	1 102	250	1,92	0,45	81,5	18,5	4,4
2019	949	242	1,66	0,44	79,7	20,3	3,9
2020	1 009	215	1,52	0,34	82,4	17,6	4,7

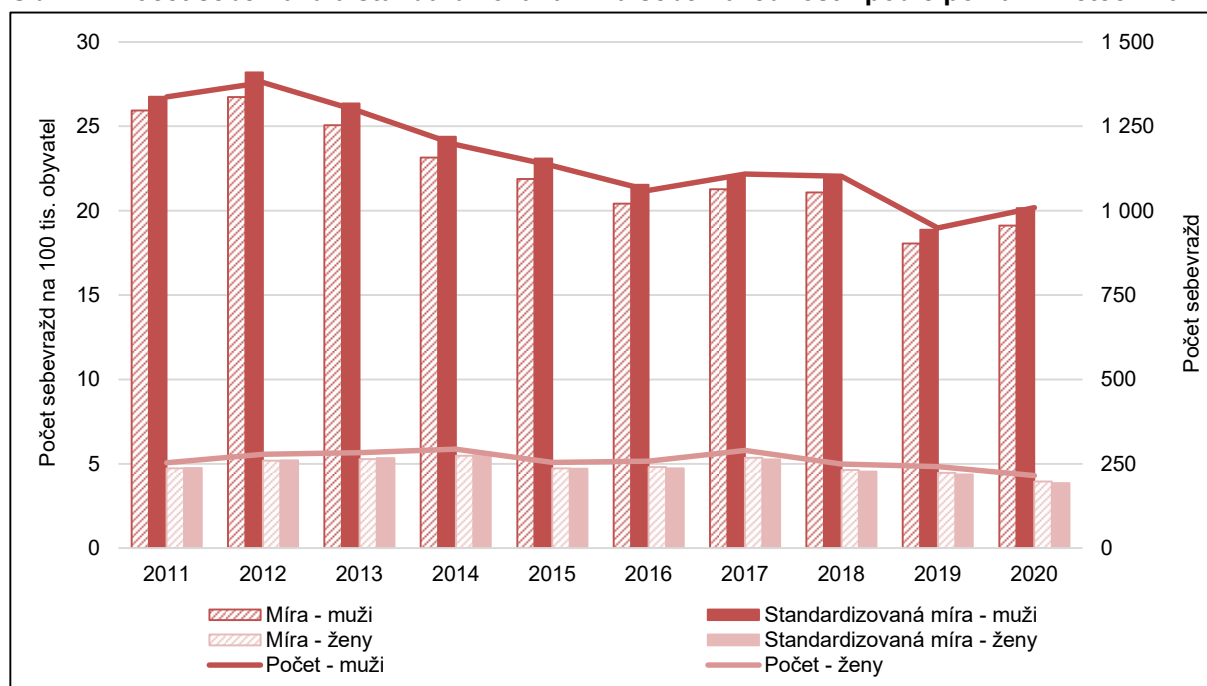
Muži převažují nad ženami nejen v počtu sebevražd, ale i v intenzitě jevu sebevražednosti. Optikou míry sebevražednosti (počet sebevražd mužů/žen na 100 tisíc mužů/žen v populaci) dojdeme v roce 2020 k 19,1 sebevraždám mužů na 100 tisíc mužů a 4,0 sebevraždám žen na 100 tisíc žen. To je podobné postavení obou pohlaví vůči sobě jako v případě absolutních počtů, tedy intenzita sebevražednosti mužů je téměř

pětinasobná vůči ženám (4,8 : 1). Ještě výrazněji se nadúmrtnost mužů na sebevraždy projeví, použijeme-li ukazatel standardizované míry úmrtnosti, neboť ženská subpopulace je pravidelně starší a ve vyšším věku je sebevraždnost vyšší (viz kapitola 3), což v jednoduchém ukazateli – poměru počtu sebevražd a počtu obyvatel – intenzitu sebevraždnosti mužů podhodnocuje. Míra úmrtnosti u žen a jejich standardizovaná míra úmrtnosti dosahovala ve sledovaném desetiletí 2011–2020 stejných či téměř stejných (rozdíl o jednu desetinu) hodnot, zatímco standardizovaná míra úmrtnosti mužů byla ve stejném období vyšší než (hrubá) míra v průměru o 1,1 sebevraždy na každých 100 tisíc obyvatel. Dle standardizované míry úmrtnosti tak v roce 2020 byla intenzita sebevraždnosti mužů více než pětinasobná vůči ženám (5,2 : 1).

Vývoj intenzity sebevraždnosti v letech 2011–2020 pro obě pohlaví plně koresponduje s vývojem absolutních počtů událostí. U mužů dosáhla standardizovaná míra sebevraždnosti maxima desetiletí v roce 2012 na hodnotě 28,2 sebevražd na 100 tisíc mužů standardní populace a minima v roce 2019 na hodnotě 18,9. V ženské populaci byla nejvyšší standardizovaná míra úmrtnosti v roce 2014 na úrovni 5,5 sebevražd na 100 tisíc žen standardní populace a nejnižší v roce 2020 na hodnotě 3,9. Mužská nadúmrtnost byla nejvýraznější v roce 2011 poměrem 5,6 : 1, nejnižší v roce 2017 poměrem 4,2 : 1.

Obr. 2.2 Počet sebevražd a standardizovaná míra sebevraždnosti* podle pohlaví v letech 2011–2020

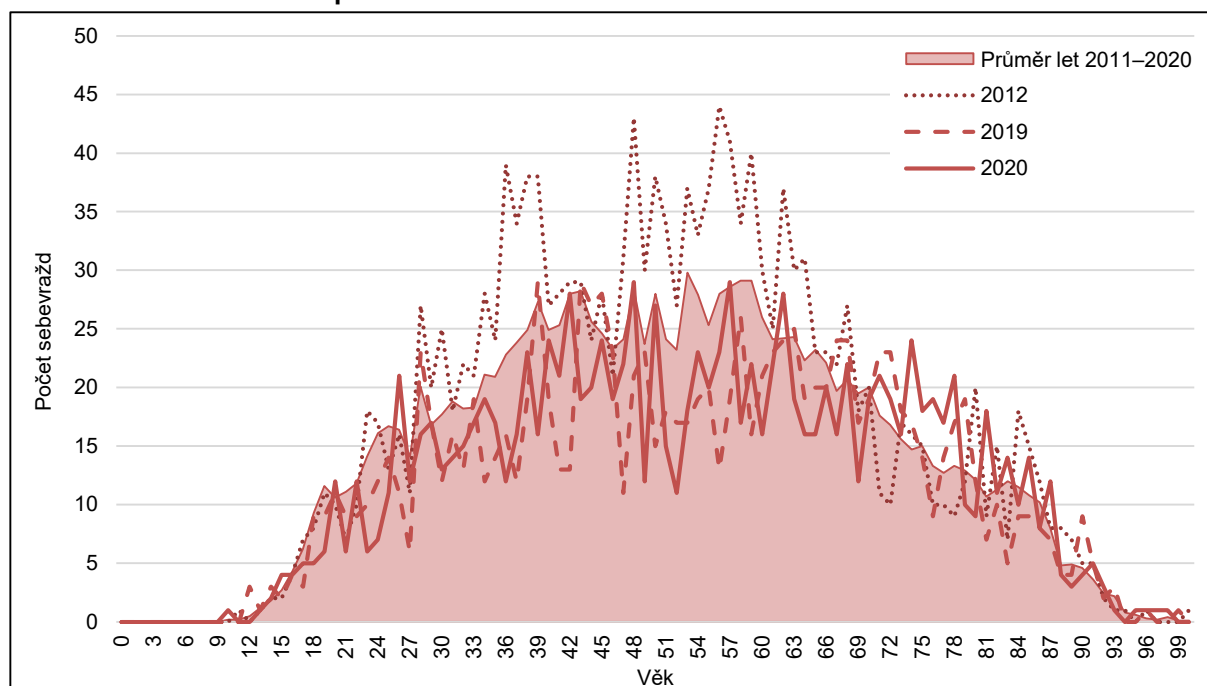

* Pro standardizaci byla použita populace České republiky, stav k 1. 7. 2020.

3 Sebevraždy podle věku

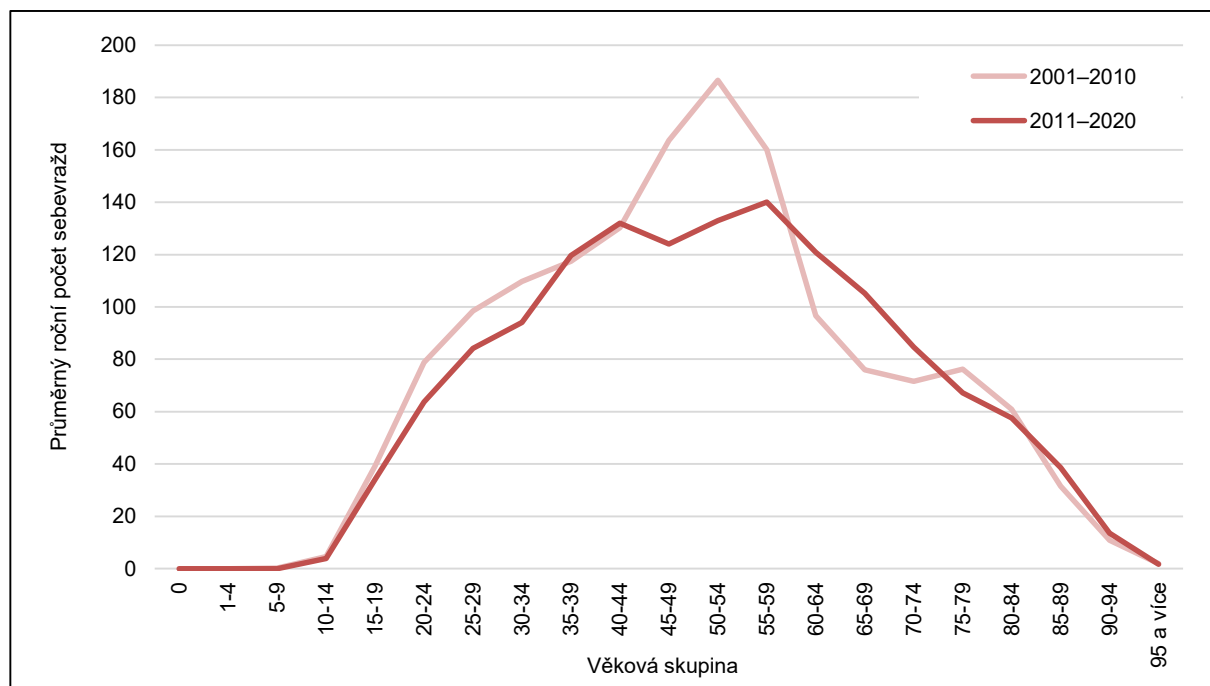
Rozdělení celkového počtu sebevražd do věků není rovnoměrné a závisí na míře sebevražednosti v jednotlivých věcích a na početnosti skupin obyvatel dílčích věků. S ohledem na nízké počty událostí v jednotlivých věcích (jednotky až nižší desítky) je křivka počtu sebevražd podle věku velmi „zubatá“, dochází k výrazným výkyvům počtů. Přesto lze v období let 2011–2020 vysledovat základní linii spočívající v růstu počtu sebevražd spolu s věkem až do nižšího středního věku (35–45 let), poté stagnaci až mírný pokles a opětovný vzestup ve vyšším středním věku (50–60 let) následovaný již setrvalým poklesem. To je patrné jak na roku s nejvyšším počtem sebevražd v období 2011–2020 (rok 2012), tak i v roce s jejich minimálním počtem (2019), i v roce 2020 poznamenaném epidemií covidu-19. Tvar celé křivky je lépe patrný, pokud sečteme sebevraždy za celou druhou dekádu 21. století. Nejvíce sebevražd v období 2011–2020 jako celku spáchali lidé ve věku 53 let, průměrně 30 ročně. Nejnižší věk, ve kterém si sáhly na život děti, byl věk 10 let, od 15 let věku už došlo alespoň k jedné sebevraždě v každém roku tohoto desetiletí.

Obr. 3.1 Počet sebevražd podle věku v letech 2011–2020*

* Uvedeny roky s nejvyšším a nejnižším počtem sebevražd v desetiletí a nejaktuálnější rok.

Náhled podle pětiletých věkových skupin již křivku počtů sebevražd podle věku více vyrovnává. V letech 2011–2020 má dva vrcholy: první ve věkové skupině 40–44 let s ročním průměrem 132 sebevražd v tomto věku, druhý vrchol, dokonce ještě vyšší než ten první, ve věkové skupině 55–59 let na hodnotě 140 sebevražd ročně. V prvním desetiletí současného století vypadal profil počtu sebevražd podle věku částečně odlišně: maximum bylo také ve středním věku (věková skupina 50–54 let ročně průměrně 187 sebevražd), ale vrchol byl soustředěn do užšího věkového rozpětí a byl výraznější. Sebevražd ve vyšších věcích bylo již výrazně méně, s lokálním minimem ve středním seniorském věku následovaným krátkodobým vzrůstem počtu sebevražd ve věkové skupině 75–79 let. Vysvětlení různých průběhů křivek a jejich vrcholů v letech 2001–2010 a 2011–2020 lze z části najít právě v různě početných generacích nebo-li různých věkových skupinách: výrazný vrchol let 2001–2010 ve věkové skupině 50–54 let koresponduje s početnými generacemi osob narozených během druhé světové války a po jejím skončení a lokální zvýšení kolem věkové skupiny 75–79 let odpovídá generacím narozených po skončení první světové války. První vrchol počtu sebevražd v období 2011–2020 ve věkové skupině 40–44 let odpovídá silným generacím sedmdesátých let dvacátého století, druhý vrchol kolem věku 55–59 let pak opět generacím narozeným po druhé světové válce (padesátá léta).

Obr. 3.2 Průměrný roční počet sebevražd podle věku (pětileté věkové skupiny) v letech 2001–2010 a 2011–2020

Základní rysy rozdělení počtu sebevražd do věků byly v letech 2011–2020 pro muže i ženy stejné a ve shodě s populací jako celkem s tím, že u žen je maximum i díky nižšímu celkovému počtu méně výrazné a současně věkový interval nejvyšších počtů sebevražd je širší a bez propadu před dosažením 50 let věku. Přitom ve všech věkových skupinách platí, že muži páchají více sebevražd než ženy. Obdobná závislost mezi věkem a počtem sebevražd u obou pohlaví existovala i v desetiletí 2001–2011.

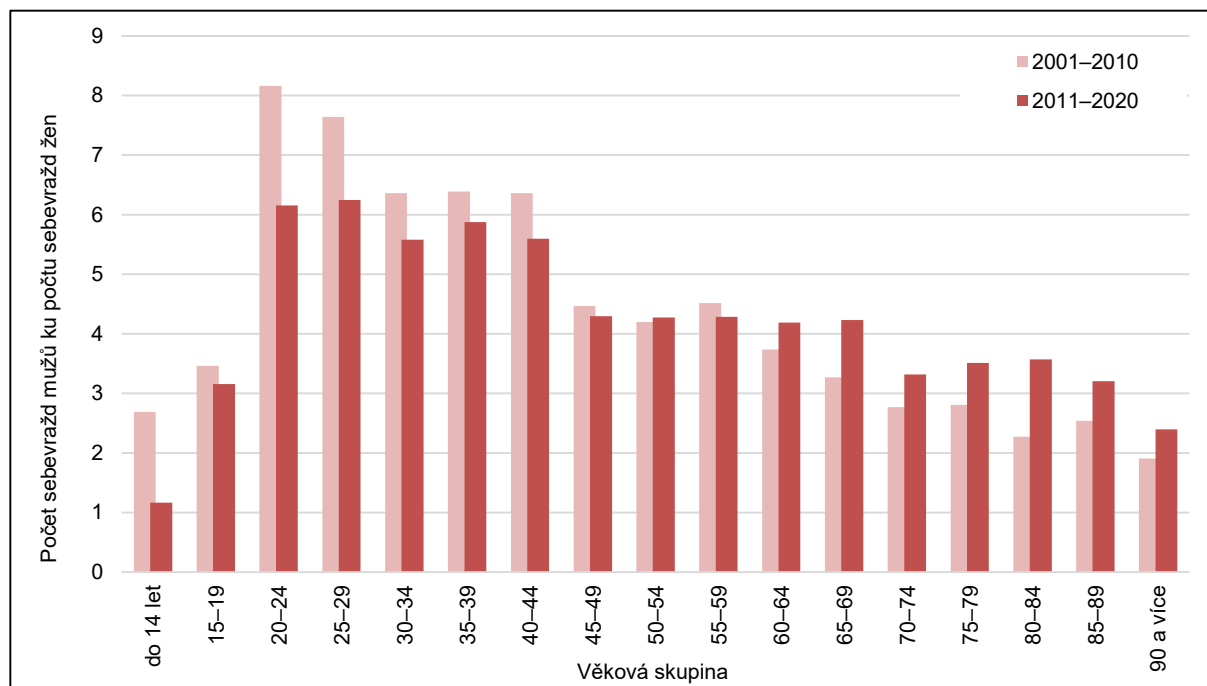
Tab. 3.1 Průměrný roční počet sebevražd podle věkových skupin a pohlaví v letech 2001–2010 a 2011–2020

Období	Věková skupina																
	-14	15–19	20–24	25–29	30–34	35–39	40–44	45–49	50–54	55–59	60–64	65–69	70–74	75–79	80–84	85–89	90+
Celkem																	
2001–2010	5	39	79	99	110	118	130	164	187	160	97	76	72	76	61	32	13
2011–2020	4	34	64	84	94	120	132	124	133	140	121	105	85	67	58	39	15
Muži																	
2001–2010	4	31	70	87	95	102	113	134	151	131	76	58	53	56	42	23	8
2011–2020	2	26	55	73	80	102	112	101	108	114	98	85	65	52	45	30	11
Ženy																	
2001–2010	1	9	9	11	15	16	18	30	36	29	20	18	19	20	19	9	4
2011–2020	2	8	9	12	14	17	20	23	25	27	23	20	20	15	13	9	5

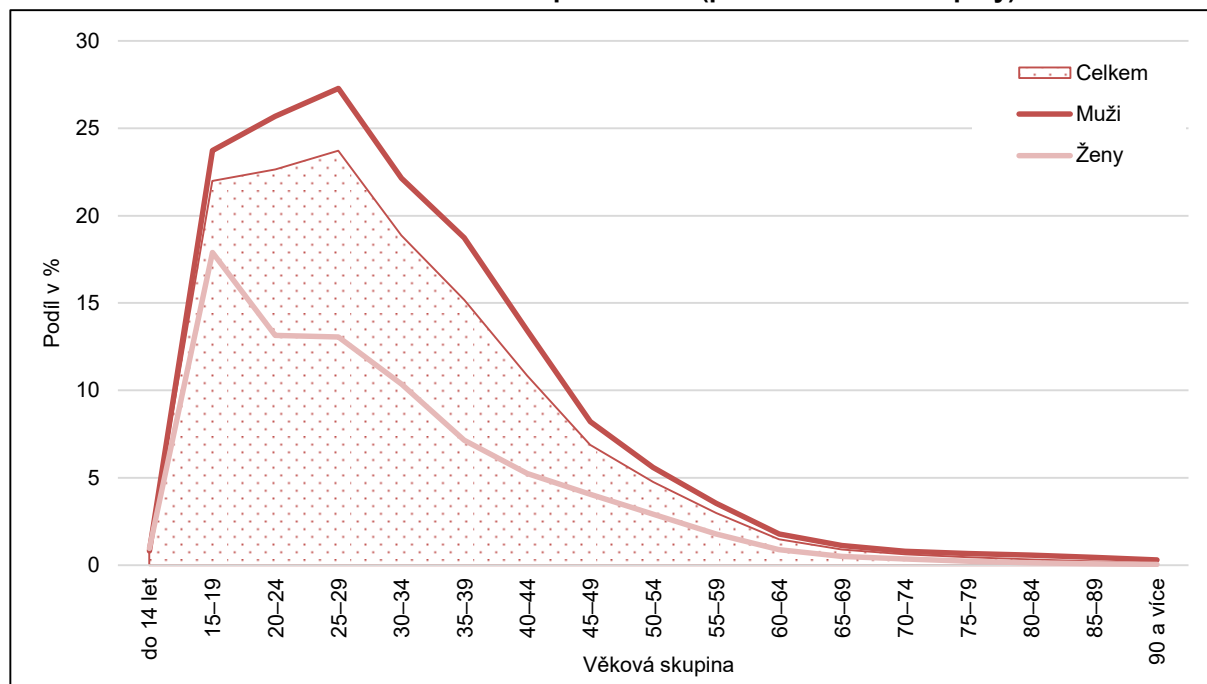
Převis mužů nad ženami v dobrovolném vědomém ukončení vlastního života byl v letech 2011–2020 nejvýrazněji patrný ve věkové skupině 25–29 let s poměrem 6,3 sebevražd mužů na 1 sebevraždu ženy a poměr okolo 6 : 1 platí i pro další mladé muže (ve věku 20–24 a skupiny mezi 30 až 44 lety). Od věku 45 do věku 69 let byl poměr počtu sebevražd mužů na 1 sebevraždu ženy stabilní na hodnotě 4,3 (resp. 4,2) : 1 a s postupem ke starším seniorským věkovým skupinám pak převaha mužů začala nepravidelně klesat, výrazněji v nejvyšším věku, což do značné míry bude ale souviset s převahou žen nad muži v nejvyšších věkových skupinách v české populaci.

V předchozím desetiletí 2001–2010 byla převaha 20letých mužů nad stejně starými ženami ještě markantnější (poměr kolem 8 : 1), následně až do věku 44 let v stabilním poměru 6,4 : 1. Pro následující věkovou skupinu 45–49 let došlo k výraznému snížení převahy mužských sebevražd na poměr 4,5 : 1 a k dalšímu snížení pak od věkové skupiny 60–64 let, po němž následovalo další nepravidelné snižování poměru mužů a žen mezi sebevraždami během seniorského věku. Obecně při porovnání dvou desetiletí 21. století vyplývá výraznější zastoupení mužů mezi zemřelými v důsledku sebevraždy v prvním desetiletí v mladším věku a nárůst významu tohoto jevu ve věku seniorském v druhém desetiletí.

Obr. 3.3 Počet sebevražd mužů v poměru k počtu sebevražd žen podle věku (pětileté věkové skupiny) v letech 2001–2010 a 2011–2020

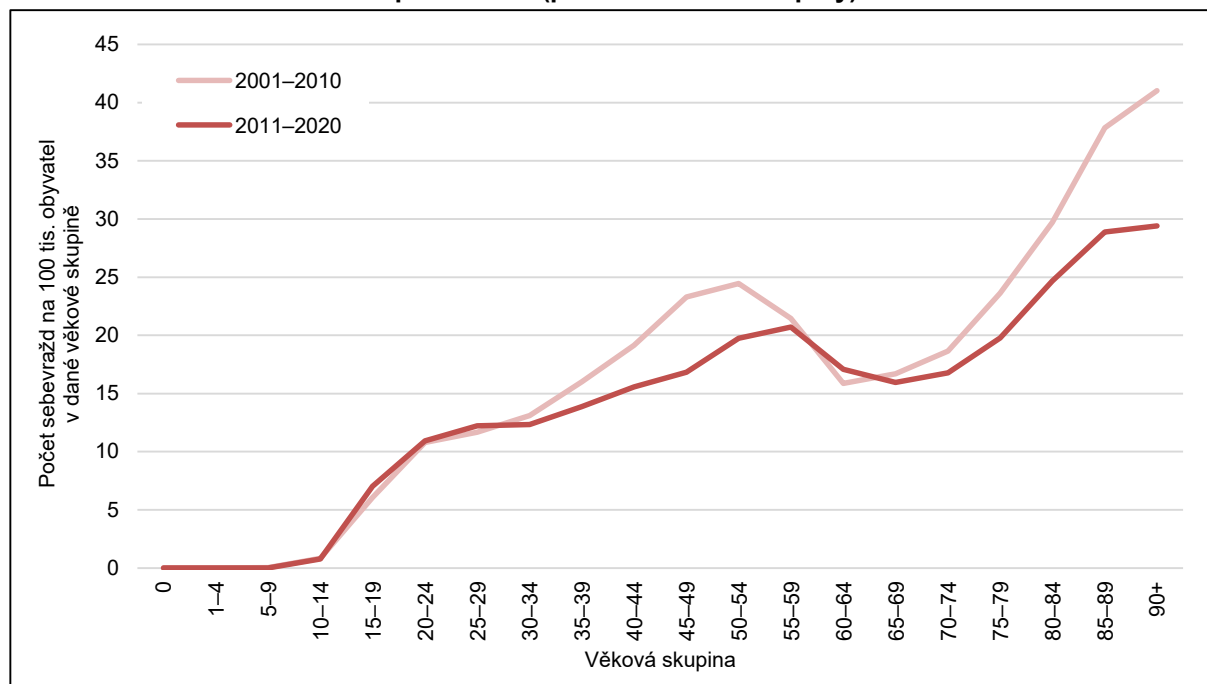

Podíl úmrtí na sebevraždy na všech úmrtích podle věku v období 2011–2020 ilustruje následující obrázek 3.4 – podíl z hodnot nulových pro dětský věk zpočátku razantně vzrůstal a maxima dosáhl ve věkové skupině 25–29 let, kdy úmrtí sebevraždou tvořilo ze všech úmrtí 23,7 % (v celé populaci byl podíl úmrtí sebevraždou ze všech ve stejném období jen 1,3). Následný pokles podílu sebevražd na všech úmrtích byl zpočátku prudký a již nepřerušovaný, takže pro osoby ve věku 45–49 let klesl pod desetinu (6,9 %) a na hodnotu odpovídající podílu za populaci spadl na počátku seniorského věku okolo 65 let i v souvislosti s nárůstem úmrtnosti na přirozené příčiny smrti. Podíl sebevražd na všech úmrtích byl vyšší u mužů než žen nejen celkově (průměrně 2,0 % pro muže a 0,5 % pro ženy; viz výše kapitola 2), ale i pro každou z věkových skupin (výjimkou je jen rovnocenná hodnota v nejmladší kategorii do 14 let). Nejmarkantněji je vyšší podíl sebevražd na úmrtích u mužů patrný ve věku 20 až 39 let. Propad u žen v kategorii 20–24 může souviset s poklesem intenzity sebevražděnosti (viz dále) v tomto věku v desetiletí 2011–2020.

Obr. 3.4 Podíl sebevražd na všech úmrtích podle věku (pětileté věkové skupiny) v letech 2011–2020

Intenzita sebevražednosti (vyjádřena mírou sebevražednosti v jednotlivých věkových skupinách) měla podle věku značně odlišný průběh oproti absolutním počtům sebevražd (jak už bylo zmíněno výše, na počtech se z velké části podílí početnost věkové skupiny). Míra sebevražednosti v souhrnném pohledu na celé období 2011–2020 prudce vzrostla od věkové skupiny 15–19 let, nárůst zpomalil pro dvacetileté osoby, v dalších věkových skupinách intenzita sebevražednosti rychle rostla a lokálního maxima dosáhla ve skupině 55–59 let (věková skupina s nejvyšším absolutním počtem sebevražd) na hodnotě 20,7 sebevražd na 100 tisíc osob. Následný pokles míry sebevražednosti byl ukončen ve věkové skupině 65–69 let na hodnotě odpovídající věkové skupině 40–44 let a křivka míry sebevražednosti pak pokračovala strmým vzrůstem intenzity s vrcholem ve věku 90 a více let na hodnotě 29,4 sebevražd na 100 tisíc osob (zmírnění intenzity růstu křivky mezi skupinami 85–89 let a 90 a více let způsobuje míra sebevražednosti pro 95leté a starší, která už významněji klesla – intenzitu sebevražednosti pro osoby starší 95 let mohou spoluutvářet i fyzické možnosti takto starých osob a míra může být ovlivněna již nízkými počty úmrtí i počty osob v tomto věku).

Pro křivku intenzity sebevražednosti v období 2011–2020 tak platilo zvyšování hodnot spolu s věkem až do věku před dosažením 60. narozenin, kdy došlo k poklesu, stagnaci a opětovnému nárůstu pro sedmdesátníky a starší. Obdobný průběh měla křivka sebevražednosti i o desetiletí dříve, s tím rozdílem, že pro většinu věkových skupin byla posunuta o jednu pětiletou věkovou skupinu směrem k nižšímu věku (lokální maximum již pro věkovou skupinu 50–54 let, lokální minimum již ve věku 60–64 let), ovšem celkové maximum míry sebevražednosti bylo totožné ve věkové skupině 90 a více let na hodnotě 41,0 sebevražd na 100 tisíc osob. Desetiletí 2011–2020 znamenalo pokles míry sebevražednosti pro většinu věkových skupin v porovnání s předchozím obdobím 2001–2010, což koresponduje s poklesem celkové míry sebevražednosti ve stejných časových úsecích.

Obr. 3.5 Míra sebevraždnosti podle věku (pětileté věkové skupiny) v letech 2001–2010 a 2011–2020

Míra sebevraždnosti podle věku u mužů i žen značně kopíruje vývoj sebevraždnosti podle věku u celé populace s tím, že u žen je křivka díky nižší intenzitě jevu plošší. Shodné bylo v letech 2011–2020 (ale i v letech 2001–2010) pro obě pohlaví lokální maximum intenzity sebevraždnosti ve věku 55–59 let (respektive 50–54 let) i následné lokální minimum ve věkové skupině 65–69 let (respektive 60–64 let) a poté plynulý nárůst intenzity sebevraždnosti spolu s věkem. Rozdíl ve vývoji měr sebevraždnosti podle věku v období 2011–2020 byl mezi muži a ženami u mladých osob, kdy u mužů výrazný nárůst sebevraždnosti u 15–19letých a 20–24letých střídala v dalších věkových skupinách stagnace (hlavně patrná u čerstvých třicátníků) a k nárůstu začalo docházet znovu až pro 35–39leté. K nárůstu míry sebevraždnosti žen došlo obdobně pro 15–19leté, u dvacetiletých stagnovala, až klesala a lehce začala vzrůstat u čerstvých třicátnic.

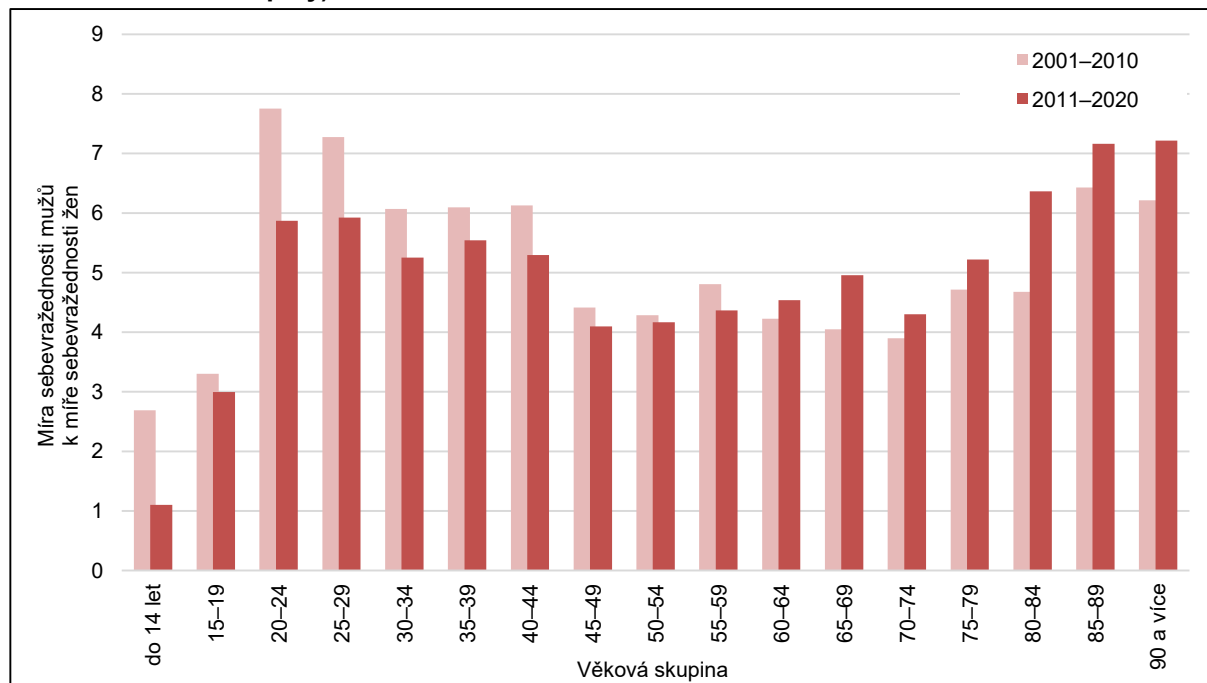
Tab. 3.2 Průměrná roční míra sebevraždnosti podle věkových skupin a pohlaví v letech 2001–2010 a 2011–2020

Období	Věková skupina																
	-14	15–19	20–24	25–29	30–34	35–39	40–44	45–49	50–54	55–59	60–64	65–69	70–74	75–79	80–84	85–89	90+
Celkem																	
2001–2010	0,8	6,0	10,8	11,7	13,1	16,0	19,1	23,3	24,4	21,5	15,9	16,7	18,6	23,6	29,7	37,8	41,0
2011–2020	0,8	7,0	10,9	12,2	12,3	13,9	15,6	16,8	19,8	20,7	17,1	15,9	16,8	19,8	24,7	28,9	29,4
Muži																	
2001–2010	1,2	9,2	18,7	20,2	22,1	27,1	32,5	37,8	39,9	36,3	26,7	28,6	33,0	46,7	63,1	95,9	114,6
2011–2020	0,8	10,4	18,4	20,5	20,3	23,0	25,7	26,6	31,6	33,9	28,7	28,0	29,6	38,3	53,6	71,2	83,2
Ženy																	
2001–2010	0,4	2,8	2,4	2,8	3,6	4,4	5,3	8,6	9,3	7,5	6,3	7,1	8,5	9,9	13,5	14,9	18,4
2011–2020	0,7	3,5	3,1	3,5	3,9	4,2	4,9	6,5	7,6	7,8	6,3	5,6	6,9	7,3	8,4	9,9	11,5

Mušské sebevraždné chování je intenzivnější než ženské ve všech věkových skupinách (jen pro 14leté a mladší dosáhlo v období 2011–2020 téměř totožné hodnoty). Nejvýraznější byl tento převis ve sledovaném desetiletí pro mladé dospělé (pro 20 až 44 let míra sebevraždnosti mužů ku míře sebevraždnosti žen oscilovala v rozmezí 5,3 : 1 až 5,9 : 1) a pro seniory nad 75 let (poměr rostoucí od 5,2 : 1 k 7,2 : 1). Naopak u osob ve věku 45 až 64, pro věkovou skupinu 70–74 let a pro nejmladší do 19 let si je mužská a ženská

úmrtnost na sebevraždy nejvíce podobná, přesto však byla intenzita sebevraždnosti mužů stále 3–4krát vyšší než žen. Při porovnání dvou desetiletí 21. století se jeví přesun těžiště mužské nadúmrtnosti na sebevraždy od dvacetiletých osob k osmdesátníkům a starším – zatímco v letech 2001–2010 míra sebevraždnosti mužů ku míře sebevraždnosti žen nabývala maximálního poměru (více než 7 : 1) pro dvacetileté, v letech 2011–2020 to bylo pro 85leté a starší.

Obr. 3.6 Míra sebevraždnosti mužů v poměru k míře sebevraždnosti žen podle věku (pětileté věkové skupiny) v letech 2001–2010 a 2011–2020

Díky výrazně odlišným hodnotám sebevraždnosti podle věku je měnící se věková struktura populace významným faktorem ovlivňujícím celkový počet sebevražd v dané populaci. Tedy stárnutí populace by samo o sobě při neměnné intenzitě sebevraždnosti v jednotlivých věkových skupinách mělo za následek růst počtu sebevražd. Ve sledovaném desetiletí 2011–2020 ke stárnutí české populace docházelo, nikoliv ale k paralelnímu zvyšování počtu sebevražd (až na výjimky roku 2012 a 2017). Pokles intenzity sebevraždnosti byl natolik markantní, že eliminoval nejen vliv stárnutí populace, ale vedl ke snižování absolutních počtů sebevražd.

4 Sebevraždy podle způsobu provedení

Mezinárodní klasifikace nemocí a příčin smrti, v podobě 10. revize (MKN-10) platné v České republice od roku 1994, rozlišuje různé způsoby úmyslného ukončení života pod kódy X60–X84. Některé z nich (různé druhy otrav a různé způsoby zastřelení) byly pro následující analýzu sloučeny do souhrnných skupin. Dále existuje kód pro úmrtí na následky sebevraždy (Y870), který už ale nerozlišuje způsob provedení sebevraždy, jejímž následkem došlo k úmrtí. Proto zemřelí se základní příčinou pod tímto kódem následků nejsou do analýzy podle způsobu provedení zahrnuti (jedná se ročně ale jen o jednotky případů či žádné).

Nejčastějším způsobem sebevraždy bylo v období 2011–2020 oběšení, které si pro ukončení života zvolila více než polovina sebevrahů. Druhou nejčtenější variantou sebevražd bývá zastřelení s průměrným podílem 11,7 %, jen v roce 2016 odsunutá na třetí pozici skokem z výše – ten byl ve většině let posledního desetiletí třetím nejčastějším mechanismem sebevraždy s průměrným podílem 10,3 %. Otravy v úhrnu za celou dekádu na čtvrtém místě (v letech 2014 a 2018 na třetím) zaujímaly 8,7 % všech sebevražd, skok nebo lehnutí si před pohybující se předmět (např. vlak) byl většinou na místě pátém (5,9 %), na dalších místech pak šlo o sebepoškození ostrým předmětem (3,7 %) a sebevraždu utopením se (1,4 %). Uvedené pořadí nejčastějších způsobů ukončení života se oproti předcházející dekádě 2001–2010 změnilo jen částečně. První dvě pozice a umístění utopení jako sedmého způsobu sebevraždy zůstali shodné. Skok z výše a otrávení na třetím a čtvrtém místě měly prohozené pořadí a stejně tak k záměně pořadí došlo u skoku nebo lehnutí si před pohybující se předmět a sebevraždy ostrým předmětem.

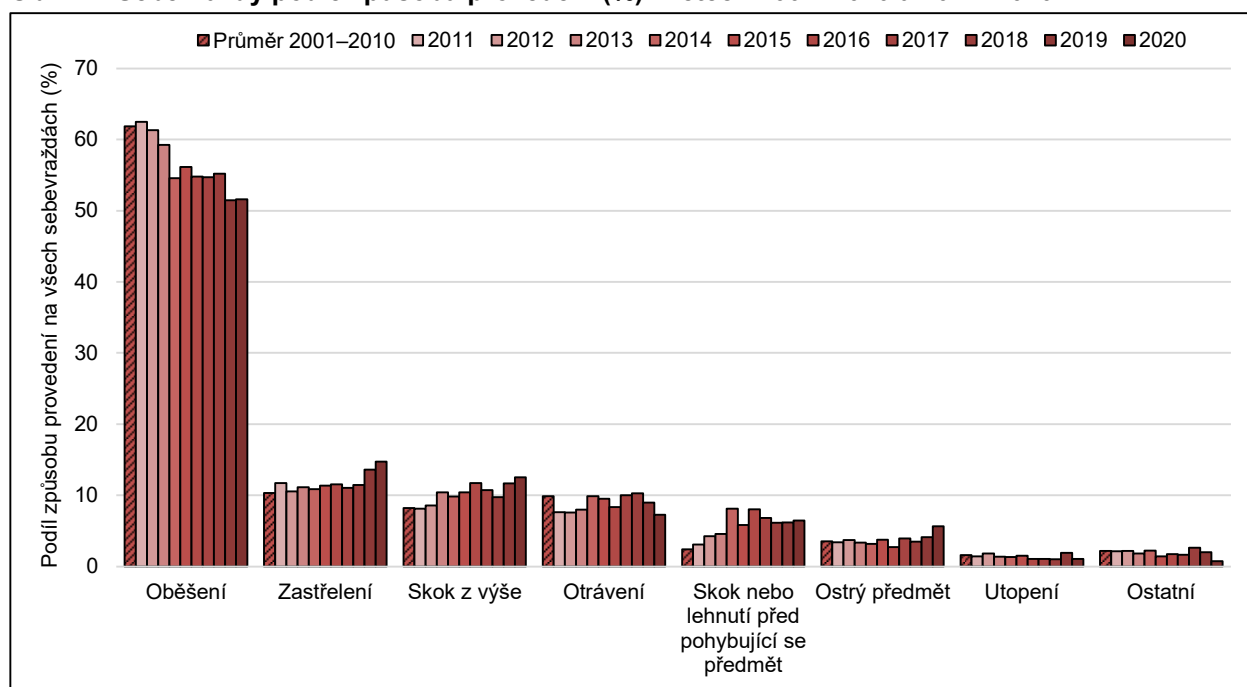
Tab. 4.1 Sebevraždy podle způsobu provedení v letech 2011–2020

Způsob provedení (kód MKN-10)	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Oběšení (X70)	993	1010	932	812	777	721	763	746	613	631
Zastřelení (X72–X74)	186	174	175	162	157	152	154	155	162	180
Skok z výše (X80)	129	141	164	146	144	154	150	132	139	153
Otrávení (X60–X69)	121	125	126	147	132	110	140	139	107	89
Skok nebo lehnutí před pohybující se předmět (X81)	49	70	72	121	81	106	95	83	74	79
Ostrý předmět (X78)	54	61	53	47	52	36	55	47	49	69
Utopení (X71)	23	30	22	20	21	14	15	14	23	13
Ostatní (X75–X77, X79, X82–X84)	34	36	29	33	20	23	23	36	24	9
Celkem*	1 589	1 647	1 573	1 488	1 384	1 316	1 395	1 352	1 191	1 223

* Nejsou zahrnuta úmrtí pod kódem Y870 Následky úmyslného sebepoškození, protože u něj nelze rozlišit způsob provedení sebevražedného pokusu, na jehož následky osoba zemřela.

Pořadí jednotlivých způsobů provedení sebevraždy podle relativního zastoupení bylo poměrně stabilní, samotné relativní zastoupení i absolutní počty ale různě v čase variovaly. Oběšení jako nejběžnější forma sebevraždy pojalo i největší díl ze snížení počtu sebevražd mezi roky 2011 a 2020 (o 362; z podílu na všech sebevraždách 62,5 % na 51,6 %). Naopak v předchozím desetiletí 2001–2010 relativní význam oběšení mezi sebevraždami častěji narůstal. K nárůstu podílu na sebevraždách docházelo v letech 2011–2020 u způsobů skok z výše (z 8,1 % v roce 2011 na 12,5 % v roce 2020), skok nebo lehnutí si před pohybující se předmět (z 3,1 % na 6,5 %; značný nárůst oproti předchozímu desetiletí) a hlavně v posledním roce až dvou letech období 2011–2020 i u způsobů zastřelení a sebepoškození ostrým předmětem.

Obr. 4.1 Sebevraždy podle způsobu provedení (%) v letech 2001–2010 a 2011–2020

Pořadí i proporce jednotlivých způsobů sebepoškození jsou pro muže a ženy odlišné. Oběšení bylo sice v celém období 2011–2020 pro obě pohlaví nejčastějším způsobem sebevraždy, ale zatímco u mužů dosahovalo průměrného podílu 60,7 %, u žen jen 37,8 %. Pořadí způsobů sebevražd mužů koresponduje s uvedeným pořadí pro obě pohlaví dohromady.

Tab. 4.2 Sebevraždy podle způsobu provedení a pohlaví v letech 2011–2020*

Rok/období	Oběšení	Zastřelení	Skok z výše	Otrávení	Skok nebo lehnutí před pohybuující se předmět	Ostrý předmět	Utopení	Ostatní
Muži, počty sebevražd								
2012	885	167	99	73	54	51	14	27
2019	528	158	86	57	53	37	9	21
2020	557	175	100	51	58	55	6	6
2011–2020	7 012	1 607	920	672	607	421	96	212
Ženy, počty sebevražd								
2012	125	7	42	52	16	10	16	9
2019	85	4	53	50	21	12	14	3
2020	74	5	53	38	21	14	7	3
2011–2020	986	50	532	564	223	102	99	55
Muži, podíl (%) daného způsobu provedení na sebevraždách								
2012	64,6	12,2	7,2	5,3	3,9	3,7	1,0	2,0
2019	55,6	16,6	9,1	6,0	5,6	3,9	0,9	2,2
2020	55,3	17,4	9,9	5,1	5,8	5,5	0,6	0,6
2011–2020	60,7	13,9	8,0	5,8	5,3	3,6	0,8	1,8
Ženy, podíl (%) daného způsobu provedení na sebevraždách								
2012	45,1	2,5	15,2	18,8	5,8	3,6	5,8	3,2
2019	35,1	1,7	21,9	20,7	8,7	5,0	5,8	1,2
2020	34,4	2,3	24,7	17,7	9,8	6,5	3,3	1,4
2011–2020	37,8	1,9	20,4	21,6	8,5	3,9	3,8	2,1

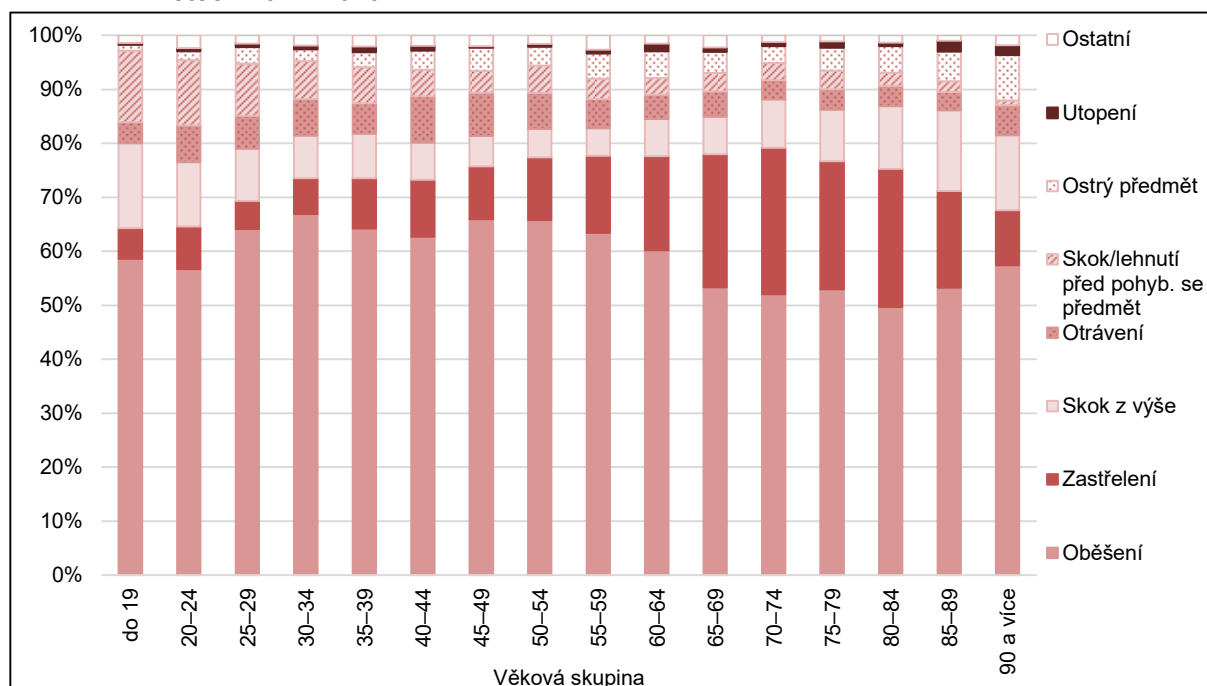
* Uvedeny roky s nejvyšším a nejnižším počtem sebevražd v desetiletí a nejaktuálnější rok. Všechny roky desetiletí v příloze, tabulka 5.

U žen markantněji vystupují dva způsoby sebevraždy – k otravě přistoupilo v letech 2011–2020 průměrně 21,6 % sebevražedek (a jen 5,8 % sebevrahů mužů) a otravy byly u žen druhým nejčastějším způsobem dokonané sebevraždy, poměrně těsně před skokem z výše, a dokonce u způsobu sebevraždy otrávením léky, léčiv, návykovými a biologickými látkami ženy nad muži převládaly i v absolutních počtech událostí. Skok z výše si jako způsob ukončení života zvolilo 20,4 % žen, které v letech 2011–2020 spáchaly sebevraždu, a jen 8,0 % mužů. U žen v porovnání s muži dosahuje významnějšího zastoupení na celku sebevražd také utopení (průměrně 3,8 % u žen a 0,8 % u mužů), průměrně za celé desetiletí jde však pro každé pohlaví pouze o necelou desítku případů ročně. U mužů jako způsob sebevraždy s významnějším zastoupením než u žen vystupuje kromě oběšení ještě zastřelení – za desetiletí 2011–2020 roční průměrný podíl 13,9 % u mužů versus 1,9 % u žen. Obdobné rozložení významnosti různých způsobů sebepoškození bylo i o desetiletí dříve s tím, že aktuální čísla ukazují (hlavně v posledních dvou letech) posílení postavení ukončení života zastřelením u mužů.

Posouzení způsobů provedení sebevraždy podle věku je možné jen jako celek za delší časový úsek, protože při náhledu jednotlivých roků už se dostáváme do detailu, kdy se v jednotlivých skupinách vyskytují jen jednotky či nízké desítky počtů (rozděleno navíc podle pohlaví u žen i nulové hodnoty). Hodnoceno je tedy období 2011–2020 jako celek. Vzhledem k význačným odlišnostem způsobu provedení sebevraždy podle pohlaví je situace u mužů a žen posuzována zvlášť.

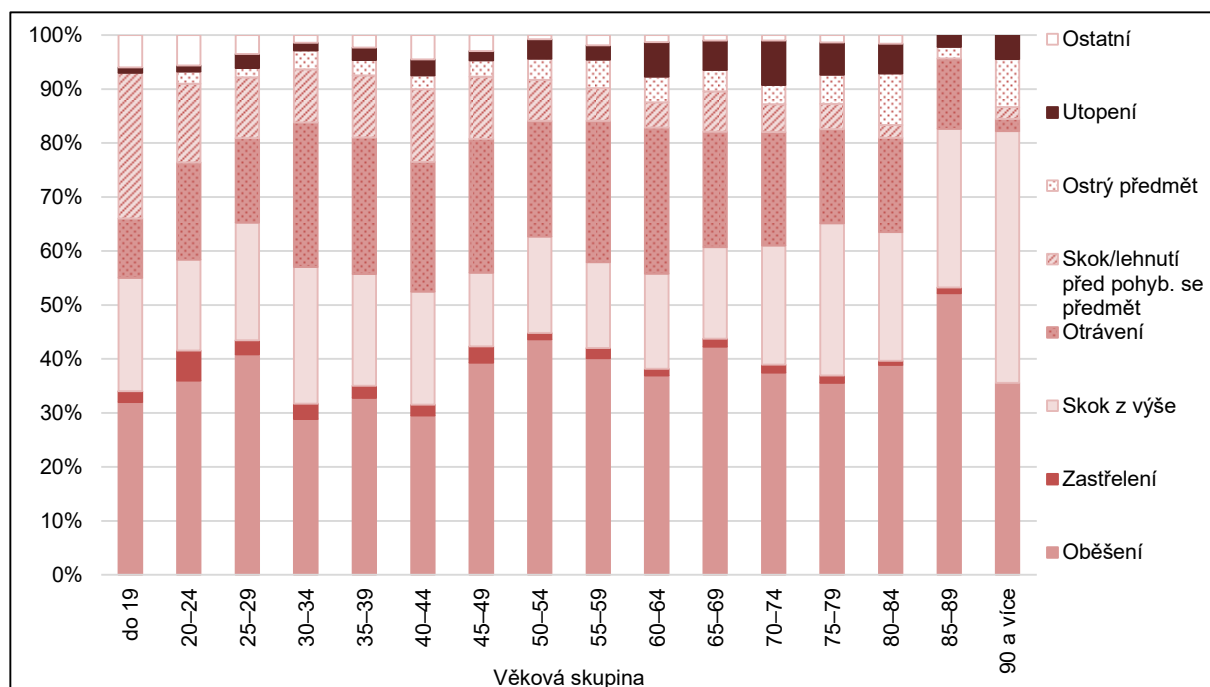
Ve všech věkových skupinách dominovalo u mužů oběšení jako nejčastější způsob dokonané sebevraždy, celkově druhé zastřelení bylo zároveň druhým nejčetnějším mechanismem ve věku 35 až 89 let, v ostatních věkových skupinách to byl skok z výše a pro dvacetileté vyrovnaně zastoupený i skok nebo lehnutí si před pohybující se předmět. Relativní zastoupení oběšení evidujeme nejvyšší ve věkovém rozpětí 25 až 59 let; naopak 80–84letí se k sebevraždě oběšením uchýlovali nejméně, což platí pro seniorský věk obecně. Zastřelení mělo nejvyšší podíl mezi muži ve věku 65–84 let, kdy ho jako způsob ukončení vlastního života zvolilo okolo jedné čtvrtiny mužů tohoto věku, kteří v tomto věku spáchali sebevraždu. Skok z výše volili jako ukončení života nejvíce nejmladší a nejstarší muži (do 24 let a 80 let a více). Otrávením mělo nejvyšší zastoupení mezi čtyřicátníky, skok nebo lehnutí si před pohybující se předmět mezi mladými do 24 let, respektive 29 let, a poté docházelo k poklesu podílu (nepravidelnému) tohoto způsobu sebevraždy spolu s věkem. U sebepoškození ostrým předmětem nacházíme největší podíl u nejstarších mužů přes 90 (85) let.

Obr. 4.2 Struktura sebevražd mužů podle způsobu provedení v pětiletých věkových skupinách v letech 2011–2020

U žen je pravidelností ve vztahu věku a způsobu provedení sebevraždy málo (vliv mohou mít malé absolutní počty, kterých je u některých způsobů provedení dosahováno i přes sloučení celého desetiletého období). Oběšení jako nejčastější způsob sebevraždy obsadilo první pozici ve všech věkových skupinách (s výjimkou nejstarších žen 90 a více let), v žádné ale nedosáhlo tak výrazného postavení jako u mužů. Jeho proporcionalně nejvyšší zastoupení nacházíme u několika věkových kategorií žen – ve více než 40 % volily oběšení ženy 25–29leté, 50 až 59leté, 65–69leté a dokonce seniorky 85–89leté přistoupily k oběšení ve více než polovině případů sebevraždy v tomto věku. Druhý nejčastější způsob sebevraždy žen, otrávení, již vykazuje určitou provázanost s věkem – většinově ve více než čtvrtině případů sebevraždy ho zvolily ženy v produktivním věku (30 až 64 let), méně často pak mladší a seniorky. Opačnou souvislost s věkem můžeme spatřit u sebevraždy skokem z výše – nejméně zastoupena u žen ve věku 45 až 69 let, kolem pětiny případů u mladých žen do 44 let a kolem čtvrtiny případů u seniorek s extrémním zastoupením u nejstarších přes 90 let (46,7 %). Skok nebo lehnutí si před pohybující se předmět byl podobně jako u mužů frekventovanější u mladších žen (zde až do 49 let věku), nejvýrazněji pak pro dívky do 19 let, které tento způsob sebevraždy uskutečnily jako druhý nejčastější (po oběšení) ve 27 %.

Obr. 4.3 Struktura sebevražd žen podle způsobu provedení v pětiletých věkových skupinách v letech 2011–2020

5 Sebevraždy podle rodinného stavu

Při analyzování sebevražednosti podle rodinného stavu byly brány na zřetel čtyři základní rodinné stavy, které se v dostatečném zastoupení objevují v populaci České republiky po celé zahrnuté období, a to svobodné osoby, vdané a ženatí, rozvedené a ovdovělé osoby (lidé žijící v oficiálním registrovaném partnerství či ve stavu zaniklého registrovaného partnerství nebyli z důvodu velmi nízkých počtů úmrtí sebevraždou zahrnuti). Nebyla uvažována celá škála žijících a sebevraždou zesnulých osob, ale z důvodu reálné možnosti výskytu všech čtyř rodinných stavů až osoby 35leté a starší.

Rozložení osob, které ukončily svůj život sebevraždou a (žijících) osob v populaci podle rodinného stavu bylo sice v letech 2011–2020 v základních rysech podobné – největší skupina žijících osob v manželství a také nejvíce sebevrahů mezi ženatými muži a vdanými ženami, nejméně mužů vdovců a nejméně sebevrahů mezi vdovci a u žen nejméně žen svobodných a nejméně žen, které svévolně skončily svůj život, bylo také svobodných. Podílové velikosti jednotlivých skupin podle rodinného stavu na celku už ale vždy stejné nejsou. Data ukazují větší podíl skupiny ženatých a vdaných osob v populaci oproti skupině ženatých/vdaných sebevrahů/sebevražedkyň a naopak převahu v podílovém zastoupení sebevražd nad podílovým zastoupením žijících osob ve všech ostatních skupinách (svobodní, rozvedení, ovdovělí).

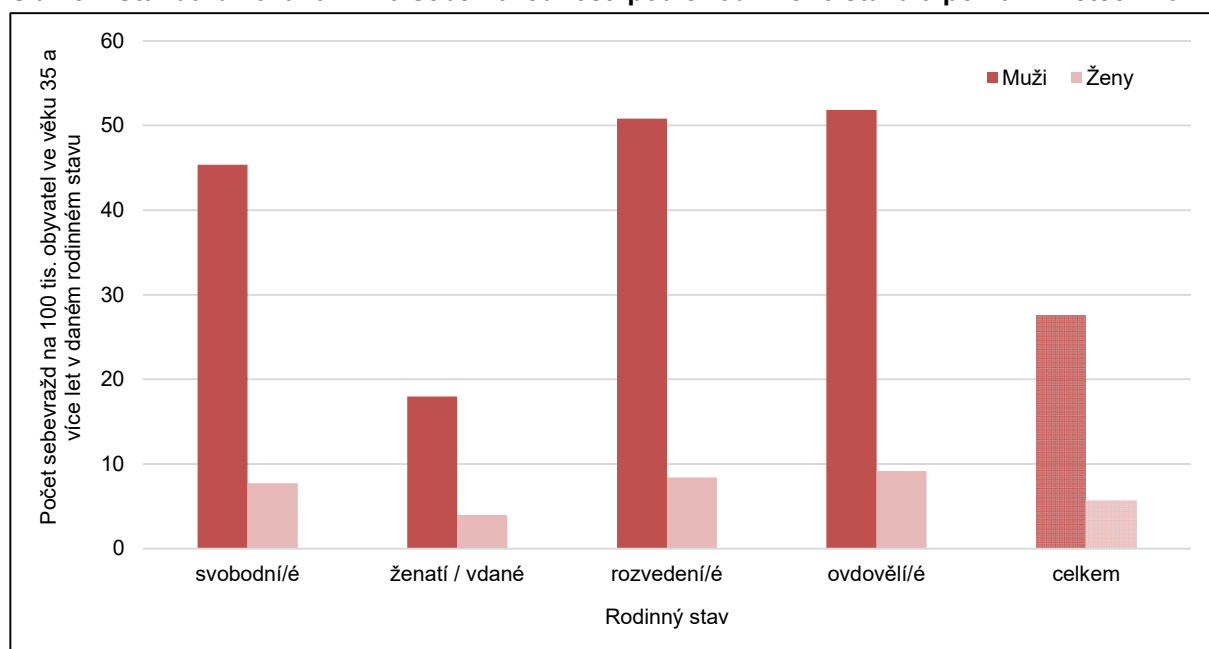
Tab. 5.1 Sebevraždy a rozložení populace* podle rodinného stavu v letech 2011–2020

	Svobodní/é	Ženatí/vdané	Rozvedení/é	Ovdovělí/é
Muži				
Celkový počet sebevražd	1 850	3 864	2 637	860
Podíl sebevražd podle rodinného stavu (%)	20,1	41,9	28,6	9,3
Podíl žijících osob podle rodinného stavu (%)	16,1	63,5	16,2	4,2
Ženy				
Celkový počet sebevražd	193	811	595	568
Podíl sebevražd podle rodinného stavu (%)	8,9	37,4	27,5	26,2
Podíl žijících osob podle rodinného stavu (%)	8,3	54,8	18,5	18,4

* Jen osoby a události u osob ve věku 35 a více let.

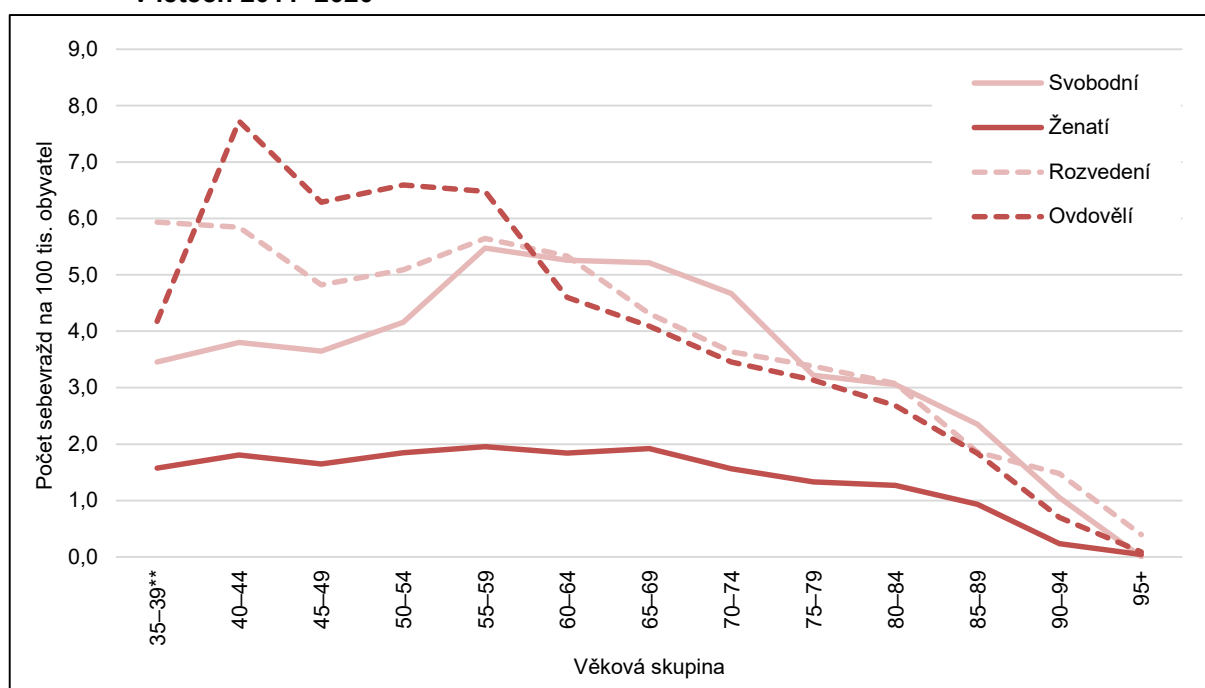
Absolutně bylo sice v období 2011–2020 nejvíce sebevražd spácháno ženatými muži a vdanými ženami, avšak jejich míra sebevražednosti (vyjádřeno standardizovanou mírou sebevražednosti podle rodinného stavu) dosahovala v období 2011–2020 nejnižších hodnot ze všech rodinných stavů, a to na úrovni okolo 18,0 sebevražd ženatých mužů na 100 tisíc ženatých mužů ve věku 35 a více let, respektive na úrovni 4,0 sebevražd vdaných žen na 100 tisíc vdaných žen 35letých a starších. Přitom celková sebevražednost osob 35letých a starších (bez ohledu na jejich rodinný stav) byla v uvedeném období u mužů 27,6 sebevražd na 100 tisíc mužů 35letých a starších a 5,7 sebevražd žen na 100 tisíc 35letých a starších žen.

Obr. 5.1 Standardizovaná* míra sebevraždnosti podle rodinného stavu a pohlaví v letech 2011–2020

* Jako standard použita populace České republiky ve věku 35 a více let – průměr středních stavů z období 2011–2020.

Nejvyšší sebevraždnost sledujeme u ovdovělých mužů i žen a velmi podobných hodnot dosahovala v letech 2011–2020 i u rozvedených obou pohlaví. Pro muže byla míra sebevraždnosti ovdovělých ve věku 35 a více let 51,8 sebevražd ovdovělých na 100 tisíc ovdovělých, u rozvedených 50,8. Míra sebevraždnosti ovdovělých žen nabývala hodnoty 9,2 a rozvedených 8,4 sebevražd na 100 tisíc žen daného rodinného stavu. Intenzita sebevraždnosti svobodných osob se pohybovala mezi ovdovělími/rozvedenými a ženatými/vdanými (u mužů 45,4 a u žen 7,8) s tím, že pro muže a ženy přibližně do 60 let věku byla míra úmrtnosti na sebevraždu svobodných nižší než u ovdovělých a rozvedených a po 65 letech věku se křivky podle věku různě prolínaly a křížily.

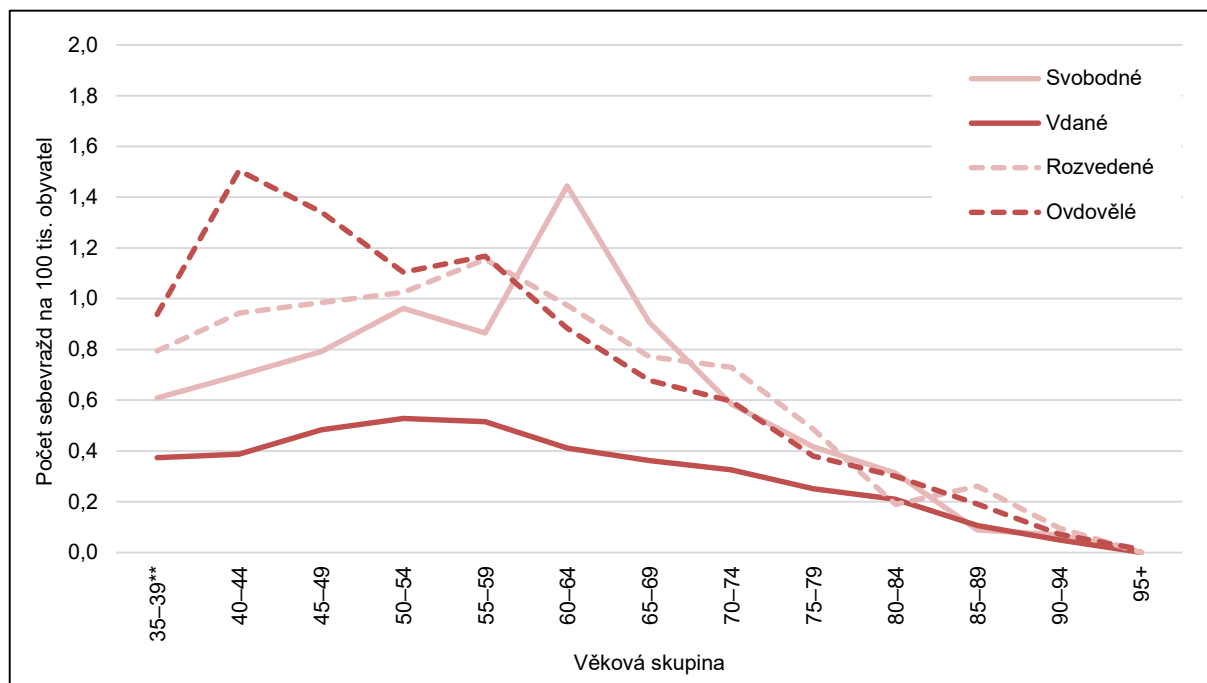
Obr. 5.2 Standardizovaná* míra sebevraždnosti mužů podle rodinného stavu a věkových skupin, v letech 2011–2020

* Jako standard použita populace České republiky ve věku 35 a více let – průměr středních stavů z období 2011–2020.

** Nízké počty událostí i osob v populaci ovdovělých.

Napříč všemi věkovými skupinami ale v letech 2011–2020 platilo, že intenzita sebevraždnosti ženatých mužů a vdaných žen je ze všech rodinných stavů nejnižší (s výjimkou věkových skupin 80–84 let a 85–89 let u žen, kde se míra sebevraždnosti rozvedených, respektive svobodných, rovnala její hodnotě u vdaných žen). Stejnou situaci pozorujeme i dlouhodobě v celkové úmrtnosti české populace, kdy míra úmrtnosti ženatých a vdaných nabývá nejnižších hodnot³. Jak v případě sebevraždnosti, tak i celkové úmrtnosti vstupují v potaz dvě teorie, proč tomu tak je – jedna uvažuje selektivní výběr již při vstupu do manželství, druhá skutečnost, že „zajištěné“ postavení v manželství ovlivňuje zdravotní stav a chování jedinců.

Obr. 5.3 Standardizovaná* míra sebevraždnosti žen podle rodinného stavu a věkových skupin, v letech 2011–2020

* Jako standard použita populace České republiky ve věku 35 a více let – průměr středních stavů z období 2011–2020.

** Nízké počty událostí i osob v populaci ovdovělých.

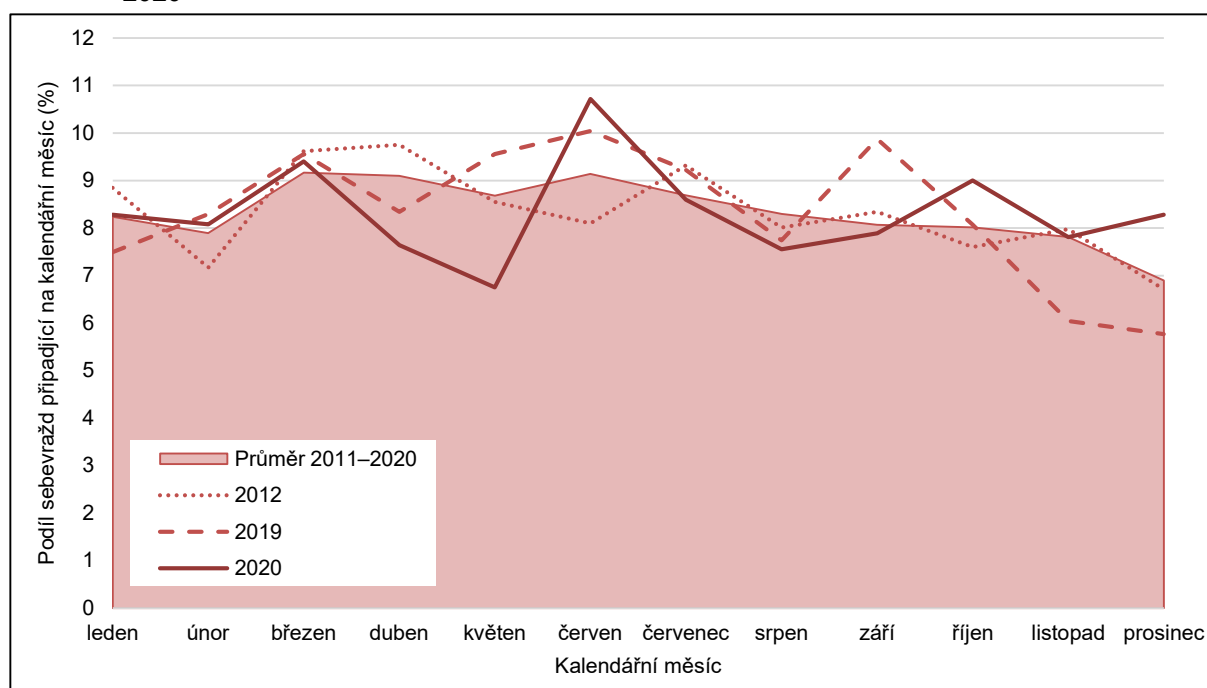
³ Viz článek v časopise *Statistika a my* z roku 2018 *O kolik roků žijí ženatí muži a vdané ženy déle?* dostupný na <https://www.statistikaamy.cz/wp-content/uploads/2018/02/18041802.pdf>.

6 Sebevraždy podle měsíců v roce

Sebevraždy nejsou v českých poměrech páčány během roku zcela stejnoměrně. Při standardizaci na stejný počet dní v měsíci lze sledovat určité pravidelnosti v sezónním rozložení počtu událostí, a to i přes výkyvy počtů sebevražd podle měsíců v jednotlivých letech daných z části nízkými počty v měsících. Variabilita rozdělení sebevražd do jednotlivých kalendářních měsíců v roce však není obecně příliš velká. V období 2011–2020 došlo v 8 z celkových 10 let k nejnižšímu počtu sebevražd v měsíci prosinci, jednou v září a jednou v květnu. Naopak měsícem s nejvyšším počtem sebevražd byl čtyřikrát duben a třikrát červen (dále jednou květen, březen a listopad). Souhrn celého desetiletí ukazuje sezónní křivku počtů úmyslného sebepoškození s maximálními hodnotami v jarních měsících a na počátku léta, která během podzimních měsíců klesá k minimu na konci kalendářního roku v prosinci. V letech 2011–2020 lidé v měsících s nejvyššími počty událostí páchali kolem 10 % sebevražd, v prosinci průměrně 7 %. Podobný vývoj počtu sebevražd během roku evidujeme i v prvním desetiletí 21. století s drobným rozdílem lokálního minima v měsíci září, celkové minimum bylo ale obdobně v prosinci.

Sezónní profil sebevraždění se rozchází s profilem křivky všech úmrtí v České republice – ta dosahuje pravidelně nejvyšších hodnot v zimních měsících a březnu (s maximem nejčastěji v únoru) a k nejnižšímu počtu všech úmrtí dochází v teplé části roku od června do září.

Obr. 6.1 Podíl počtu sebevražd v jednotlivých (standardizovaných) měsících roku v letech 2011–2020*

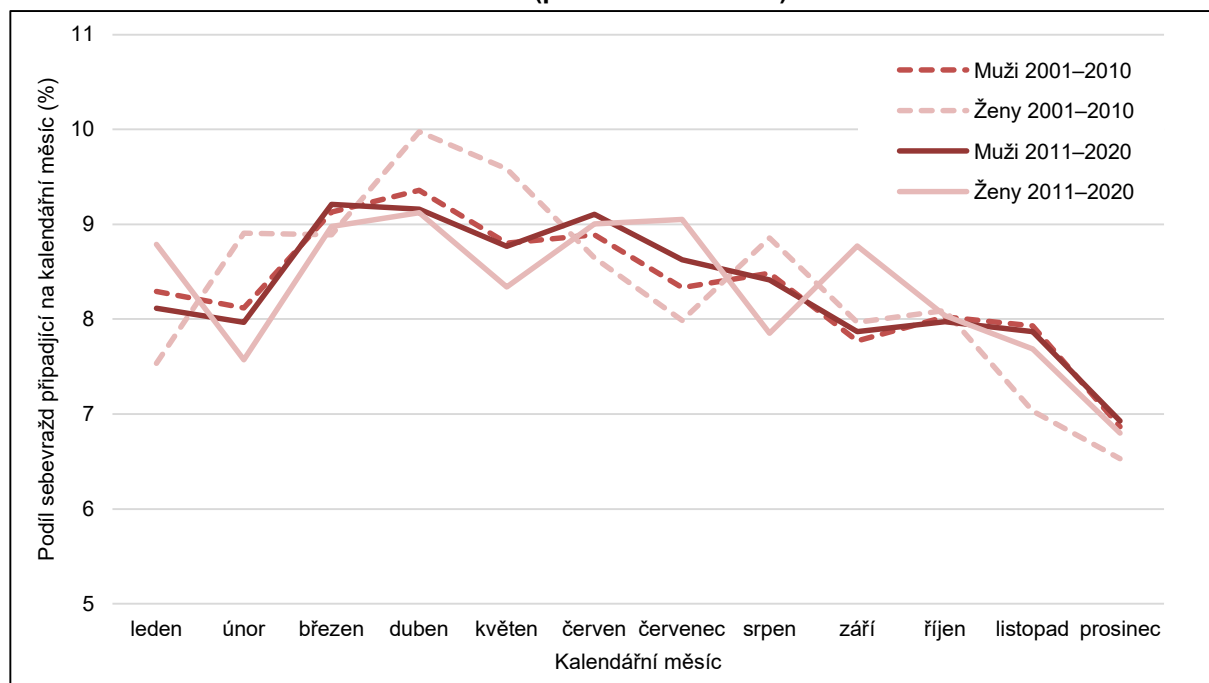
* Uvedeny roky s nejvyšším a nejnižším počtem sebevražd v desetiletí a nejaktuálnější rok. Všechny roky desetiletí v příloze, tabulka 6.

V prvním roce epidemie covidu-19, v roce 2020, byla trochu atypická sezónnost počtu sebevražd – minimum v květnu, prosinec průměrný počet – ale nakolik to může souviset právě s onemocněním covid-19 je otázkou pro jinou odbornost. Ze statistického hlediska lze však vypořádat, že určité netypické výkyvy nastávaly i v jiných letech – například v roce 2017 došlo k nejnižšímu počtu sebevražd v červenci, v roce 2015 bylo nejvíc sebevražd spácháno v listopadu, v roce 2011 byl prosinec měsícem s třetím nejvyšším počtem sebevražd aj.

Rozložení sebevražd do jednotlivých měsíců v roce bylo v letech 2011–2020 obdobné pro muže i ženy s maximálními počty v měsících březnu, dubnu a červnu a v populaci žen i červenci a minimem sebevražd v prosinci s tím, že u žen jsou patrné značné měsíční výkyvy způsobené zejména nízkou četností událostí

(měsíčně páchaly ženy v období 2011–2020 průměrně 18 až 24 sebevražd, zatímco muži 79 až 115). Situace o desetiletí dříve v letech 2001–2010 ukazuje nejvyšší měsíční počty sebevražd pro obě pohlaví v dubnu a jemu sousedních měsících a minimum v prosinci. Nebyl tak patrný lokální květnový propad, ve druhém desetiletí 21. století tažen nejvíce rokem 2020, určitý propad lze zaznamenat pro obě pohlaví v červenci a září.

Obr. 6.2 Podíl počtu sebevražd v jednotlivých (standardizovaných) měsících roku podle pohlaví v letech 2001–2010 a 2011–2020 (průměr v desetiletí)

Sezónnost podle věku má, vzhledem k počtu událostí, smysl analyzovat jen pro širší věkové skupiny než běžně používané pětiletky. Byly zvoleny tři skupiny: do 34 let, 35–59 let a 60letí a starší⁴. Základní sezónní rysy ale byly i přes určité kolísání (zejména u věkové skupiny 0–34 let) v období 2011–2020 u všech věkových skupin shodné a v korespondenci s úhrny – nejvyšší počty sebevražd páchali lidé všech věkových skupin v jarních a letních měsících (u nejmladších do 34 let převaha spíše letních měsíců), během podzimu sebevražd ubývalo a k nejnižším počtům docházelo v prosinci.

Tab. 6.1 Podíl (%) počtu sebevražd v jednotlivých (standardizovaných) měsících roku podle věkových skupin v letech 2011–2020 (průměr v desetiletí)

Věková skupina	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Do 34 let	9,2	7,6	8,9	8,9	8,0	9,0	9,2	9,1	8,7	7,1	8,0	6,4
35–59 let	8,5	8,5	9,3	9,3	9,0	9,0	8,3	7,9	7,9	7,8	7,5	7,2
60 let a více	7,4	7,3	9,1	9,0	8,6	9,4	9,0	8,4	8,0	8,8	8,2	6,9

⁴ Věkové hranice 35 a 60 let byly zvoleny, protože u osob 35letých a starších docházelo v letech 2011–2020 k razantnějšímu nárůstu počtu sebevražd i intenzity sebevraždění a u osob starších 60 let evidujeme v uplynulém desetiletí naopak markantnější pokles počtu sebevražd i míry sebevraždění.

7 Sebevraždy podle dnů v týdnu

Kalendářní dny

Ve druhé dekádě 21. století bylo každý den v průměru spácháno 3,9 sebevražd. V čase se průměrný denní počet snížil ze 4,4–4,5 v letech 2011–2012 na 3,3 v letech 2019–2020, v korespondenci se snižujícím se úhrnem sebevražd. Přibývalo také dnů, kdy nebyla evidována žádná sebevražda – zatímco v prvním roce druhého desetiletí byly takovéto dny pouze 4, na konci desetiletí jich bylo již 18. Naopak denní maxima se v celém období pohybovala na úrovni 13–14 úmyslných sebepoškozění končících smrtí, v jednotlivých letech dekády pak dosahovala počtů 9 (roky 2019 a 2020) až 14 (rok 2014) denně.

Počty úmyslných sebepoškozění končících úmrtím mají určitou pravidelnost (která se ale jasně projevuje až při průměru za delší časové období, ne vždy v jednotlivých letech) nejen podle kalendářních měsíců, ale i podle dnů v týdnu. V období 2011–2020, podobně jako v jemu předcházejícím desetiletí, bylo dnem, kdy docházelo k největším počtům sebevražd pondělí, během kterého lidé spáchali 16,2 % sebevražd, tj. o 2 p. b. nad průměrným zastoupením pro jeden den v týdnu. V roce s největším počtem událostí v desetiletí (2012), to bylo obdobně 16,2 %, v roce s nejnižším počtem sebevražd v desetiletí (2019) došlo během pondělků dokonce k 17,4 % úmyslných sebepoškozění, avšak nejvyšší podíl na pondělní sebevraždy, 17,7 %, připadl na rok 2013 (počet pondělí byl v každém roce období 2011–2020 stejný). Průměrný denní počet sebevražd v pondělí během období 2011–2020 dosahoval k 4,4 (v roce 2012 to bylo 5,1, v roce 2019 díky celkovému nižšímu počtu událostí 4,0 sebevražd denně).

Během dalších dní pracovního týdne se sebevražděnost snižuje a nejnižší hodnoty evidujeme během víkendu, hlavně v sobotu (platilo rovněž v předchozím desetiletí 2001–2010). Průměrný denní počet sebevražd v sobotu v letech 2011–2020 byl 3,5 (v roce 2012 to bylo 4,1, v roce 2019 díky celkovému nižšímu počtu událostí 2,8 sebevražd denně).

Tab. 7.1 Sebevraždy podle dnů v týdnu v letech 2011–2020*

	Pondělí	Úterý	Středa	Čtvrtek	Pátek	Sobota	Neděle
2011–2020							
Průměrný počet	229	213	207	195	197	183	194
Podíl dne na týdenním počtu (%)	16,2	15,0	14,6	13,8	13,9	12,9	13,7
Průměrný denní počet	4,4	4,1	4,0	3,7	3,8	3,5	3,7
2012							
Počet	269	263	241	217	235	211	222
Podíl dne na týdenním počtu (%)	16,2	15,9	14,5	13,1	14,2	12,7	13,4
Průměrný denní počet	5,1	5,1	4,6	4,2	4,5	4,1	4,2
2019							
Počet	207	173	177	169	170	143	152
Podíl dne na týdenním počtu (%)	17,4	14,5	14,9	14,2	14,3	12,0	12,8
Průměrný denní počet	4,0	3,3	3,4	3,3	3,3	2,8	2,9
2020							
Počet	186	187	160	192	159	160	180
Podíl dne na týdenním počtu (%)	15,2	15,3	13,1	15,7	13,0	13,1	14,7
Průměrný denní počet	3,6	3,6	3,0	3,6	3,1	3,1	3,5

* Uvedeny roky s nejvyšším a nejnižším počtem sebevražd v desetiletí a nejaktuálnější rok. Všechny roky desetiletí v příloze, tabulka 7.

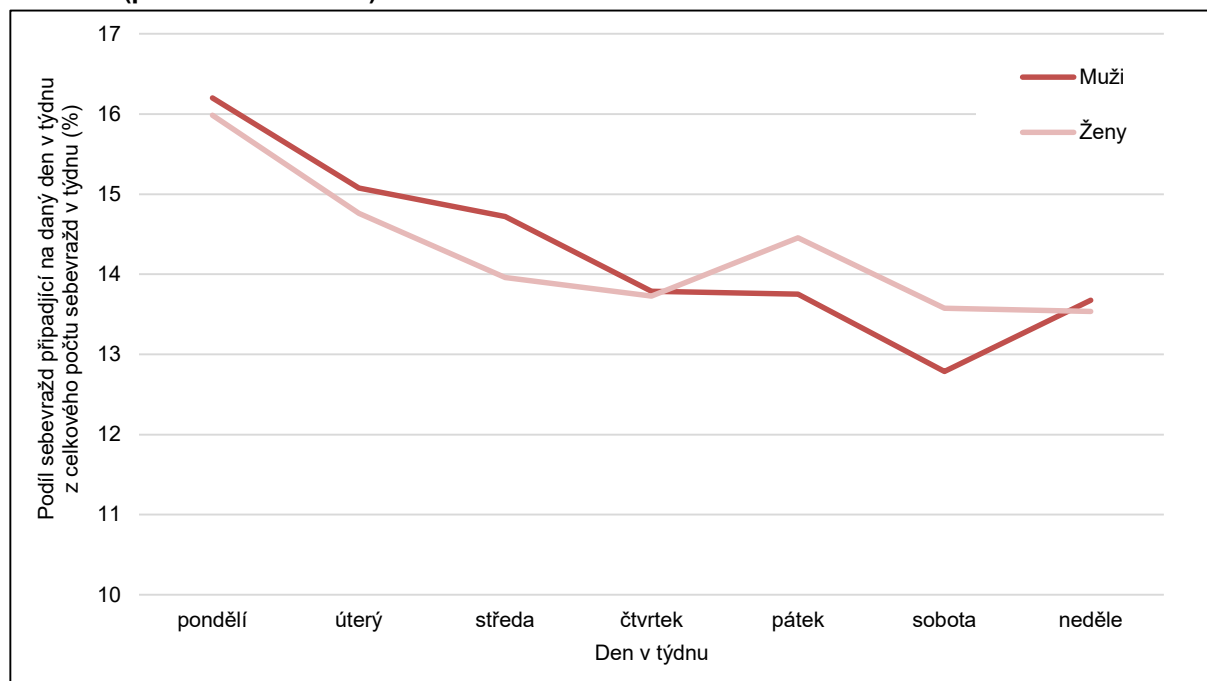
Analýza jednotlivých roků ukazuje určité nahodilé výkyvy, například v roce 2012 bylo podobně nízkých počtů sebevražd jako o víkendové dny dosahováno i ve čtvrtek. Značně atypický rozložením sebevražděností do dnů v týdnu byl rok 2020 – ve čtvrtek byl spáchán nejvyšší podíl sebevražd (15,7 %), nejnižší v pátek

(13,0 %), středu a sobotu (oba 13,1 %). Neděli evidujeme jako den s lehce nadprůměrným podílem sebevražd i denním počtem sebevražd (3,5 oproti průměrným 3,3 sebevraždám denně v roce 2020).

Spolu s tím, že většina sebevražd je způsobena muži (v desetiletí 2011–2020 průměrně 82 %), i difference podle dnů v týdnu celé populace v zásadě odpovídá diferenci u mužů – pro ně tedy plně platí nejvyšší počet sebevražd v pondělí, následný pokles během pracovního týdne a soboty a v neděli již opět nárůst, který ale nepřesahuje počty z pracovních dní týdne. U žen byla v letech 2011–2020 shodná celku obou pohlaví situace první poloviny týdne, v pátek ale docházelo k více sebevraždám než ve čtvrtek a středu a víkendové dny shodně jako u mužů evidujeme jako dny s nejmenším počtem sebevražd, neděle ale byla rovnocenná sobotě.

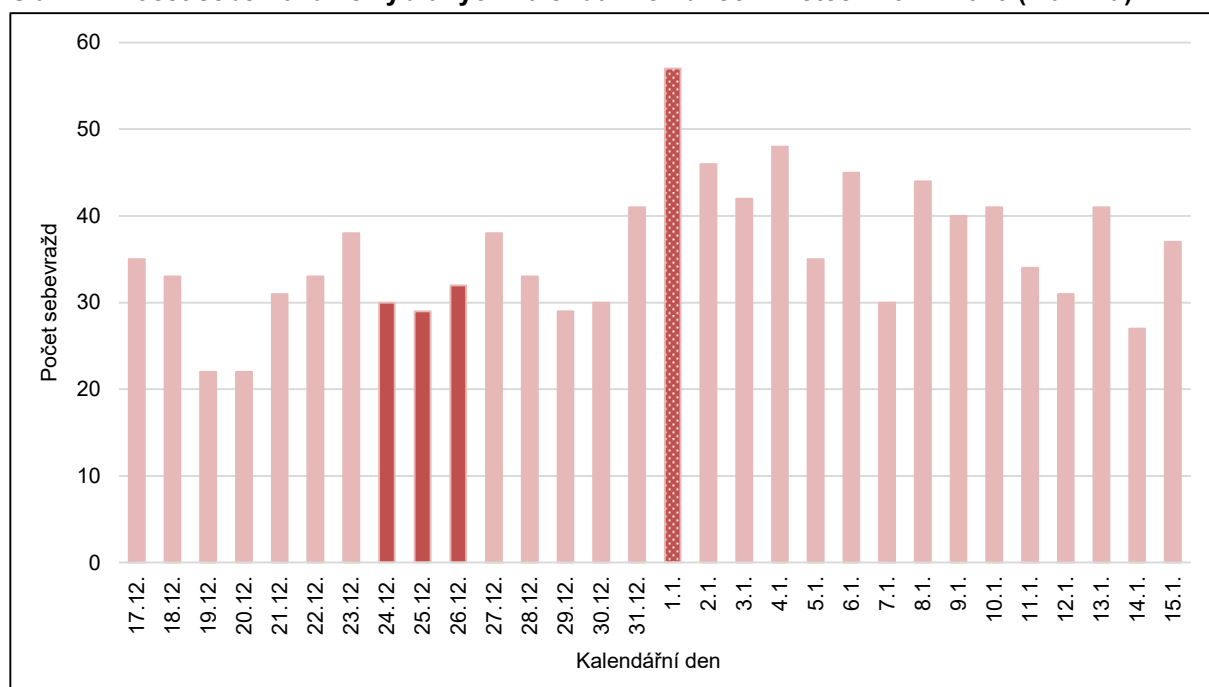
Atypický profil rozložení sebevraždosti ve dnech týdne v roce 2020 popsaný pro celou populaci odpovídá v tomtéž roce situaci u sebevražd spáchaných muži. Ženy si v roce 2020 způsobily nejvíce úmyslných zabití v úterý (značně nadprůměrný údaj do velké míry ovlivněn úterým 30. 6. 2020 s 6 sebevraždami, když ostatní úterky v roce došlo u žen průměrně jen k 0,7 sebevraždám) a nejméně ve středu.

Obr. 7.1 Podíl počtu sebevražd v jednotlivých dnech v týdnu podle pohlaví v letech 2011–2020 (průměr v desetiletí)

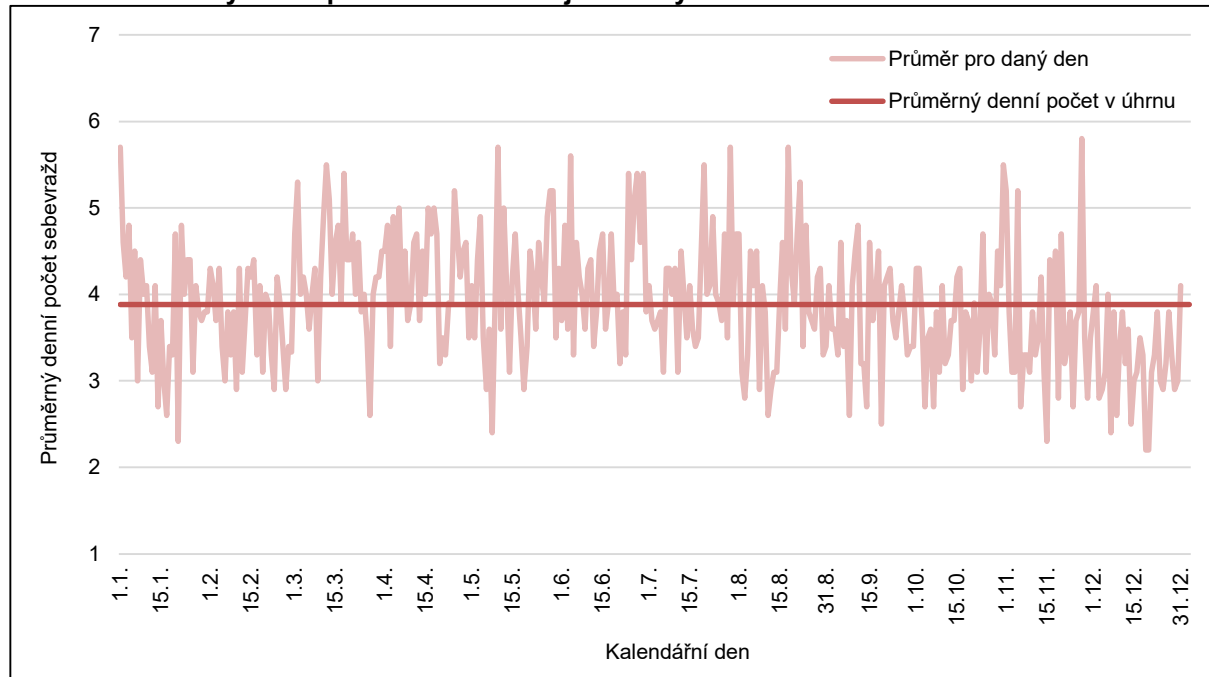

Význačné dny v roce

Většinou české populace jsou jako nejvýjimečnější dny v roce vnímány vánoční svátky a přelom kalendářního roku (Silvestr a Nový rok), což z poloviny platí i pro sebevraždy. Z hlediska sebevraždosti se v letech 2011–2020 (ale i dlouhodobě v jemu předcházejícím desetiletí) jako krizové jeví datum 1. ledna – počet sebevražd, ke kterým došlo během Nového roku, byl 1,5násobný oproti průměrnému dennímu počtu v celém období 2011–2020 (to je 5,7 sebevražd 1. ledna versus 3,9 v průměrný den). Naopak vánoční svátky 24. 12. – 26. 12. se počtem sebevražd ukázaly jako podprůměrné (0,7 až 0,8 násobek průměrného denního počtu sebevražd), resp. se nevyvíkají prosincovému průměru.

Obr. 7.2 Počet sebevražd ve vybraných kalendářních dnech v letech 2011–2020 (v úhrnu)

V rámci zimního období je sice 1. leden dnem vysokých počtů úmyslného ukončení života, z pohledu celého roku už ale tolik specifický není. V úhrnu za celou dekádu bylo o jednu sebevraždu více než na Nový rok spácháno 27. 11. (58), stejný počet (57) byl pak registrován rovněž 10. 5., 29. 7. a 18. 8. Nový rok nebyl dnem s nejvyšším počtem spáchaných sebevražd v roce v žádném z roků z období 2011–2020. Nejvíce (10) úmrtí dobrovolným odchodem ze světa bylo během 1. ledna zaregistrováno v roce 2012 a 2014 (maximum pro tyto roky dosáhlo na 11 sebevražd dne 30. 7. 2012, resp. 14 dne 15. 9. 2014). Naopak vůbec žádná sebevražda na první den v roce se ve statistice ČSÚ objevuje v roce 2018 a jen 2 v roce 2019.

Obr. 7.3 Průměrný denní počet sebevražd v jednotlivých kalendářních dnech v letech 2011–2020

8 Sebevraždy podle krajů

Úroveň sebevraždnosti je z regionálního hlediska odlišná, rozdíly však nejsou příliš velké. Z důvodu nestejně početnosti jednotlivých krajů je hodnocení územních rozdílů založeno na relativních ukazatelích. Dále, pro eliminaci výkyvů způsobených relativně nízkou frekvencí tohoto jevu, byly údaje o sebevraždnosti již na výchozí úrovni spojeny do pětiletých časových období a údaje reprezentují průměrnou hodnotu relativního ukazatele v daných (pětiletých) časových úsecích.

Počet sebevražd na 100 tisíc obyvatel byl v letech 2001–2020 ve všech pětiletých obdobích nejnižší v Kraji Vysočina. Na nízké úrovni byla sebevraždnost také v Jihomoravském kraji, ve dvou obdobích první dekády 21. století měl tento kraj druhou nejnižší sebevraždnost, v posledních deseti letech však pokles sebevraždnosti v tomto kraji zpomalil, v období 2011–2015 byla zdejší míra sebevraždnosti 4. nejnižší a v posledním pětiletém období (2016–2020) byla naopak třetí nejvyšší. Relativně nízká je úroveň sebevraždnosti také v Hlavním městě Praze, kde byla po celé nové století 2. až 5. nejnižší.

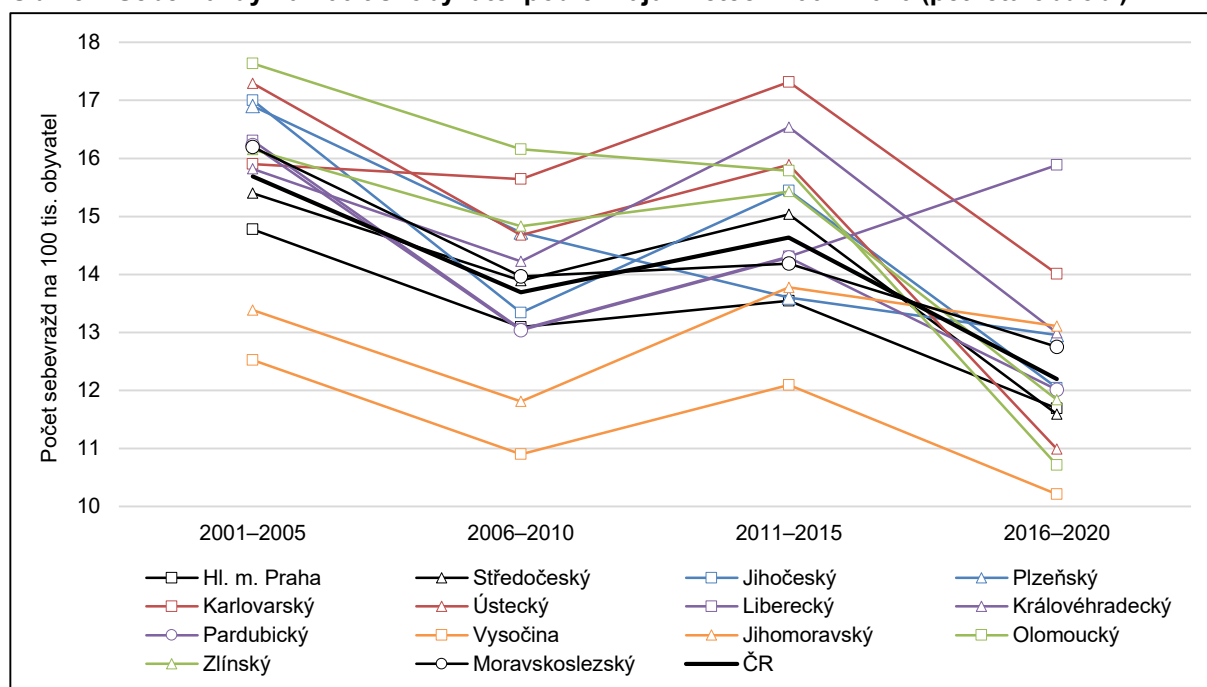
Mezi kraje, ve kterých úroveň sebevraždnosti patří, resp. patřila dlouhodobě mezi vyšší, patří kraje na západě a severozápadě Čech – Karlovarský a Ústecký, ale také kraj Olomoucký. V Olomouckém a Ústeckém kraji ovšem došlo mezi lety 2011–2015 a 2016–2020 k nejvyššímu poklesu úrovně sebevraždnosti a tyto dva kraje měly v posledním pětiletém období druhou, respektive třetí nejnižší úroveň sebevraždnosti. Olomoucký kraj byl navíc jedním ze dvou krajů (spolu s Plzeňským krajem), ve kterých se míra sebevraždnosti snížila i v letech 2006–2010 a 2011–2015.

Od období 2001–2005 došlo ve všech krajích k poklesu úrovně sebevraždnosti, i když pokles nebyl plynulý – zejména období 2011–2015 se ve srovnání s předchozím pětiletým obdobím vyznačovalo nárůstem sebevraždnosti, a to ve většině krajů. Největší pokles mezi lety 2001–2005 a 2016–2020 byl zaznamenán v Olomouckém a Ústeckém kraji. Naopak nejméně sebevraždnost poklesla v Jihomoravském kraji a v kraji Libereckém, ve kterém jako v jediném míra sebevraždnosti mezi lety 2011–2015 a 2016–2020 vzrostla a v posledním pětiletém období byla z krajů nejvyšší.

Tab. 8.1 Sebevraždy na 100 tis. obyvatel podle krajů v letech 2001–2020 (pětiletá období)

Kraj	Průměrná roční míra sebevraždnosti				Pořadí kraje			
	2001–2005	2006–2010	2011–2015	2016–2020	2001–2005	2006–2010	2011–2015	2016–2020
Hl. m. Praha	14,8	13,1	13,5	11,7	3	5	2	5
Středočeský	15,4	13,9	15,0	11,6	4	7	8	4
Jihočeský	17,0	13,3	15,4	12,0	12	6	10	8
Plzeňský	16,9	14,7	13,6	13,0	11	11	3	10
Karlovarský	15,9	15,6	17,3	14,0	6	13	14	13
Ústecký	17,3	14,7	15,9	11,0	13	10	12	3
Liberecký	16,3	13,1	14,3	15,9	10	4	7	14
Královéhradecký	15,8	14,2	16,5	13,0	5	9	13	11
Pardubický	16,2	13,0	14,3	12,0	9	3	6	7
Vysočina	12,5	10,9	12,1	10,2	1	1	1	1
Jihomoravský	13,4	11,8	13,8	13,1	2	2	4	12
Olomoucký	17,6	16,2	15,8	10,7	14	14	11	2
Zlínský	16,2	14,8	15,4	11,8	7	12	9	6
Moravskoslezský	16,2	14,0	14,2	12,8	8	8	5	9
ČR	15,7	13,7	14,6	12,3	x	x	x	x

Obr. 8.1 Sebevraždy na 100 tis. obyvatel podle krajů v letech 2001–2020 (pětiletá období)

Na výše uvedené výsledky má vliv věková struktura a její vývoj v jednotlivých krajích. Aby se její vliv odstranil, byly vypočteny standardizované míry, které nám říkají, jaká by byla sebevražděnost v jednotlivých krajích, kdyby věková struktura vypadala jako ta v České republice. Tato úprava nepřinesla výraznější změny, co se pořadí krajů v úrovni sebevražděnosti týká.

Úmrtí žen tvoří necelou pětinu z celkového počtu sebevražd, a proto jsou míry i pořadí jednotlivých krajů podle úrovně sebevražděnosti žen v čase velmi proměnlivé. Nicméně zatímco Kraj Vysočina je krajem s nejnižší sebevražděností u mužů, u žen byl v posledním období těsně druhý za Olomouckým krajem. Hlavní město Praha je u mužů krajem s druhou nejnižší standardizovanou mírou sebevražděnosti, u žen patří ke krajům s vyšší mírou sebevražděnosti. Souvisí to s podílem sebevražd žen na celkovém počtu sebevražd, který je v Praze nejvyšší – v letech 2011–2020 tvořily sebevraždy žen 24,3 % z celkového počtu sebevražd v kraji a počet sebevražd mužů na 1 sebevraždě ženy zde činil 3,1 (viz tab. 8.3). Více než pětinu sebevražd tvořily sebevraždy žen také v Jihočeském (21,2 %) a Libereckém kraji (20,9 %), počty sebevražd mužů na 1 sebevraždě ženy zde dosáhly 3,7, resp. 3,8. Nejnižší podíl žen z celkového počtu sebevražd byl v letech 2011–2020 zaznamenán v Moravskoslezském kraji (14,2 %) a v Kraji Vysočina (15,3 %), kde na 1 sebevraždě ženy připadlo 6,1, resp. 5,5 sebevražd mužů.

Tab. 8.2 Sebevraždy na 100 tis. obyvatel podle krajů a pohlaví v letech 2001–2020 (pětiletá období)

Kraj	Standardizovaná* míra sebevraždnosti				Pořadí kraje			
	2001–2005	2006–2010	2011–2015	2016–2020	2001–2005	2006–2010	2011–2015	2016–2020
Celkem								
Hl. m. Praha	14,6	12,6	13,4	11,6	3	3	2	4
Středočeský	15,9	14,2	15,4	11,8	4	8	9	6
Jihočeský	17,6	13,6	15,4	11,8	11	6	10	7
Plzeňský	18,0	15,0	13,6	12,7	13	11	3	10
Karlovarský	17,2	16,1	17,3	13,8	8	13	14	13
Ústecký	18,5	15,0	16,0	11,1	14	12	12	3
Liberecký	17,2	13,3	14,6	15,8	9	5	7	14
Královéhradecký	16,6	14,3	16,4	12,7	5	9	13	11
Pardubický	17,2	13,2	14,2	11,9	10	4	6	8
Vysočina	13,1	11,2	12,0	10,1	1	1	1	1
Jihomoravský	13,8	11,6	13,7	13,0	2	2	4	12
Olomoucký	18,0	16,3	15,6	10,6	12	14	11	2
Zlínský	16,6	14,8	15,2	11,7	6	10	8	5
Moravskoslezský	17,0	14,2	13,9	12,5	7	7	5	9
ČR	16,3	13,8	14,6	12,3	x	x	x	x
Muži								
Hl. m. Praha	24,0	20,9	22,2	18,3	2	3	2	2
Středočeský	28,4	25,8	26,9	20,2	5	9	9	7
Jihočeský	28,6	22,8	24,8	20,1	6	5	6	6
Plzeňský	31,3	26,3	22,5	21,7	12	11	3	10
Karlovarský	30,5	30,4	29,3	24,2	10	14	14	13
Ústecký	32,9	22,8	28,4	19,7	14	6	12	5
Liberecký	29,3	24,4	24,7	26,5	7	7	5	14
Královéhradecký	30,1	25,4	28,7	21,3	9	8	13	9
Pardubický	30,7	22,4	25,0	20,3	11	4	7	8
Vysočina	23,4	20,1	21,3	17,3	1	1	1	1
Jihomoravský	25,2	20,8	23,8	21,9	3	2	4	11
Olomoucký	29,7	28,3	27,6	18,5	8	13	10	3
Zlínský	27,8	26,1	27,7	19,5	4	10	11	4
Moravskoslezský	31,3	26,6	25,4	22,3	13	12	8	12
ČR	28,5	24,4	25,3	20,5	x	x	x	x
Ženy								
Hl. m. Praha	6,9	5,5	5,8	5,8	9	12	12	13
Středočeský	5,6	4,3	5,5	4,5	5	6	9	7
Jihočeský	8,2	5,2	6,9	4,2	14	10	14	6
Plzeňský	7,6	5,6	5,5	4,6	12	13	8	9
Karlovarský	6,0	3,9	5,6	5,0	6	5	11	12
Ústecký	6,9	5,3	5,0	3,7	10	11	7	4
Liberecký	7,1	3,8	6,1	6,1	11	4	13	14
Královéhradecký	5,3	5,0	5,6	4,9	4	8	10	10
Pardubický	6,3	5,1	4,5	4,1	7	9	4	5
Vysočina	4,1	3,5	3,1	3,5	1	3	1	2
Jihomoravský	4,5	3,4	4,6	5,0	2	2	5	11
Olomoucký	7,7	6,0	4,8	3,4	13	14	6	1
Zlínský	6,7	4,6	4,1	4,5	8	7	3	8
Moravskoslezský	4,8	3,4	3,5	3,7	3	1	2	3
ČR	6,1	4,6	5,0	4,5	x	x	x	x

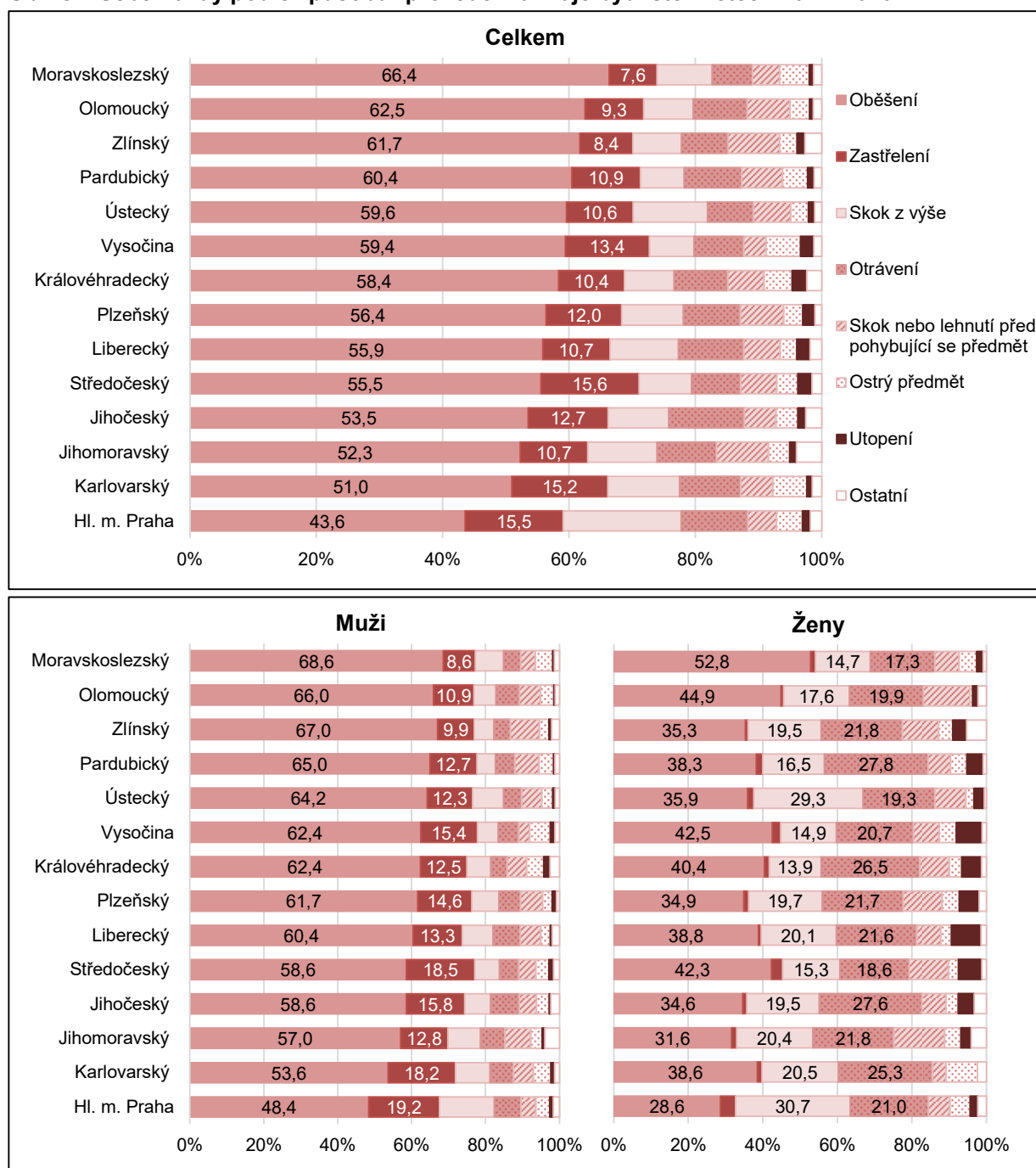
* Jako standard použita struktura populace České republiky podle pohlaví a věku – průměr středních stavů let z období 2016–2020.

Tab. 8.3 Sebevraždy podle krajů a pohlaví v letech 2011–2020

Kraj	Počet		Podíl pohlaví (%)		Počet sebevražd mužů na 1 sebevraždou ženy
	muži	ženy	muži	ženy	
Hl. m. Praha	1 217	391	75,7	24,3	3,1
Středočeský	1 431	333	81,1	18,9	4,3
Jihočeský	692	186	78,8	21,2	3,7
Plzeňský	616	152	80,2	19,8	4,1
Karlovarský	385	83	82,3	17,7	4,6
Ústecký	926	182	83,6	16,4	5,1
Liberecký	526	139	79,1	20,9	3,8
Královéhradecký	664	151	81,5	18,5	4,4
Pardubický	566	115	83,1	16,9	4,9
Vysočina	482	87	84,7	15,3	5,5
Jihomoravský	1 287	295	81,4	18,6	4,4
Olomoucký	706	136	83,8	16,2	5,2
Zlínský	665	133	83,3	16,7	5,0
Moravskoslezský	1405	232	85,8	14,2	6,1
ČR	11 568	2 615	81,6	18,4	4,4

Vzhledem k tomu, že muži a ženy svůj život ukončují jinými způsoby, liší se i struktura všech sebevražd podle způsobu provedení v jednotlivých krajích. Oběšení bylo v letech 2011–2020 nejčastějším způsobem sebevraždy ve všech krajích, ale s různým zastoupením. Zatímco v Praze takto ukončilo život 43,6 % osob z celkového počtu sebevražd (jako v jediném kraji byl tento podíl nižší než 50 %), v Moravskoslezském kraji to bylo 66,4 %. V Praze ve srovnání s ostatními kraji bylo mnohem vyšší zastoupení sebevražd skokem z výšky (18,7 %). Tento způsob volili oproti jiným krajům jak pražští muži, tak i ženy, výrazně častěji. Muži s bydlištěm v hlavním městě takto ukončili svůj život v 14,8 % případů sebevraždy (krajem s druhým nejvyšším podílem ukončení života skokem z výšky byl Karlovarský kraj, kde takto ukončilo svůj život 9,4 % mužů), mezi ženami v Praze byl skok z výše dokonce nejčastějším způsobem sebevraždy – tímto způsobem ukončilo život 30,7 % žen (druhý nejvyšší podíl sebevražd skokem z výšky byl zaznamenán v Ústeckém kraji, kde takto ukončilo svůj život 29,3 % žen a tento způsob ukončení života zde byl druhý nejčastější). V ostatních krajích bylo ženami nejčastěji zvoleným mechanismem dokonané sebevraždy oběšení. Jako druhý nejčastější dobrovolný odchod ze života volily ženy otravu, a to ve všech krajích s výjimkou Prahy a Ústeckého kraje, kde to bylo oběšení (Praha), resp. skok z výše (Ústecký kraj). Skok z výšky byl pak většinou třetím nejčastějším způsobem dobrovolného ukončení života žen. Druhý nejčastější způsob sebevraždy mužů bylo zastřelení, a to ve všech krajích. Nejvyšší podíl mužů, kteří zvolili zastřelení jako způsob sebevraždy, byl zaznamenán v Praze (19,2 %), Středočeském kraji (18,5 %) a Karlovarském kraji (18,2 %). Naopak nejnižší byl podíl zastřelení mezi muži v Moravskoslezském kraji (8,6 %), Zlínském kraji (9,9 %) a v Olomouckém kraji (10,9 %).

Obr. 8.2 Sebevraždy podle způsobu* provedení a kraje bydliště v letech 2011–2020

Pozn.: *Nejsou zahrnuta úmrtí pod kódem Y870 Následky úmyslného sebepoškození, protože u něj nelze rozlišit způsob provedení sebevražedného pokusu, na jehož následky osoba zemřela.

Podíl sebevražd z celkového počtu zemřelých se v jednotlivých krajích a pětiletých obdobích pohyboval mezi 0,9 a 1,7 %. Mezi lety 2001–2020 se snížil ve všech krajích, avšak různou měrou. Nejnižší podíl sebevražd na celkovém počtu zemřelých byl ve všech obdobích v Kraji Vysočina. V posledním pětiletém období poklesl pod 1 % a činil 0,9 %, stejně jako v Olomouckém a Ústeckém kraji, ve kterých došlo k nejvyššímu poklesu tohoto podílu ve srovnání s předchozím obdobím (2011–2015) – ve všech uvedených krajích činil 0,9 %. Opačný trend pozorujeme v kraji Libereckém, kde mezi lety 2011–2015 a 2016–2020 jako v jediném kraji došlo k nárůstu podílu sebevražd z celkového počtu zemřelých a kde byl podíl sebevražd nejvyšší, když dosáhl 1,5 %.

Podíl mužů, kteří ukončili svůj život sebevraždou, z celkového počtu zemřelých mužů se v letech 2011–2020 pohyboval od 1,8 % v Kraji Vysočina do 2,3 % v Libereckém kraji. Oproti letům 2001–2010 došlo ke snížení

tohoto podílu ve všech krajích s výjimkou Jihomoravského. V letech 2011 až 2020 představovaly sebevraždy žen 0,3 % z celkového počtu zemřelých žen v Kraji Vysočina až 0,6 % v Praze, Jihočeském a Libereckém kraji. Vzhledem k celkově nízkému počtu sebevražd žen došlo oproti desetiletí 2001–2010 v těchto podílech pouze k mírným změnám.

Tab. 8.4 Podíly (%) sebevražd na celkovém počtu zemřelých podle krajů v letech 2001–2020

Kraj	Pětiletá období				Období 2011–2020 podle pohlaví		
	2001–2005	2006–2010	2011–2015	2016–2020	celkem	muži	ženy
Hl. m. Praha	1,3	1,3	1,4	1,2	1,3	2,0	0,6
Středočeský	1,4	1,4	1,5	1,2	1,3	2,1	0,5
Jihočeský	1,7	1,3	1,5	1,1	1,3	2,0	0,6
Plzeňský	1,6	1,4	1,3	1,2	1,2	1,9	0,5
Karlovarský	1,6	1,6	1,7	1,2	1,4	2,3	0,5
Ústecký	1,6	1,4	1,5	0,9	1,2	1,9	0,4
Liberecký	1,6	1,3	1,4	1,5	1,5	2,3	0,6
Královéhradecký	1,5	1,4	1,6	1,2	1,4	2,2	0,5
Pardubický	1,6	1,3	1,4	1,1	1,2	2,0	0,4
Vysočina	1,2	1,1	1,2	0,9	1,1	1,8	0,3
Jihomoravský	1,3	1,2	1,4	1,2	1,3	2,1	0,5
Olomoucký	1,7	1,6	1,5	0,9	1,2	2,0	0,4
Zlínský	1,6	1,5	1,5	1,0	1,2	2,0	0,4
Moravskoslezský	1,6	1,3	1,3	1,1	1,2	2,0	0,4
ČR	1,5	1,3	1,4	1,1	1,3	2,0	0,5

9 Sebevraždy podle velikostní skupiny obce

Další možnou charakteristikou, z jejíhož pohledu lze na sebevraždy pohlížet, je velikost obce trvalého bydliště. Standardně jsou obce rozděleny do devíti velikostních skupin obcí, přičemž z kategorie obcí se 100 tisíci a více obyvateli bylo kvůli svým specifickým charakteristikám vyčleněno hlavní město Praha.

Rozdíly v úrovni sebevražděnosti podle velikosti obce trvalého bydliště jsou jen velmi malé a nevykazují žádný charakteristický rys, a to ani z hlediska vývoje v čase. V letech 2001 až 2020 byla nejnižší míra sebevražděnosti mužů v Praze, zatímco u žen tomu bylo přesně naopak – míra sebevražděnosti žen podle velikosti obce byla v Praze po celou dobu nejvyšší. U mužů byla druhá nejnižší úroveň sebevražděnosti v obcích se 100 tisíci nebo více obyvateli, a to v celém sledovaném období s výjimkou posledního pětiletého období (2016–2020), kdy byla naopak třetí nejvyšší. I u žen patřila tato velikostní skupina obcí k těm s nižší sebevražděností, a to stejně jako u mužů až na období let 2016–2020.

Tab. 9.1 Sebevraždy na 100 tis. obyvatel* podle velikosti obce v letech 2001–2020 (pětiletá období)

Velikost obce (počet obyvatel)	2001–2005	2006–2010	2011–2015	2016–2020
	Celkem			
–499	17,1	15,0	14,9	12,5
500–999	16,7	13,6	15,4	11,5
1 000–1 999	16,2	13,7	15,1	11,5
2 000–4 999	16,5	14,4	14,4	12,6
5 000–9 999	17,3	14,2	15,2	11,3
10 000–19 999	16,8	14,1	15,5	12,4
20 000–49 999	16,1	13,7	14,6	12,3
50 000–99 999	16,9	14,0	14,7	12,0
100 000+ bez Prahy	15,2	12,3	12,7	12,9
Praha	14,6	12,6	13,4	11,6
ČR	16,3	13,8	14,6	12,3
	Muži			
–499	30,8	26,4	25,3	21,9
500–999	28,9	23,8	27,5	19,9
1 000–1 999	29,0	25,0	27,3	20,2
2 000–4 999	29,1	25,8	24,6	22,7
5 000–9 999	30,7	25,6	27,0	19,3
10 000–19 999	29,8	24,9	27,1	20,9
20 000–49 999	28,0	24,6	25,4	20,1
50 000–99 999	29,6	24,3	25,1	20,4
100 000+ bez Prahy	25,7	22,1	22,5	21,6
Praha	24,0	20,9	22,2	18,3
ČR	28,5	24,4	25,3	20,5
	Ženy			
–499	4,9	4,4	4,8	3,5
500–999	6,5	4,3	4,5	3,5
1 000–1 999	5,0	3,5	4,2	3,5
2 000–4 999	5,7	4,6	5,0	3,5
5 000–9 999	6,0	4,6	4,8	4,2
10 000–19 999	6,6	5,1	5,6	4,9
20 000–49 999	6,2	4,3	5,2	5,6
50 000–99 999	6,5	4,9	5,4	4,5
100 000+ bez Prahy	6,2	3,9	4,0	5,3
Praha	6,9	5,5	5,8	5,8
ČR	6,1	4,6	5,0	4,5

* Jako standard použita struktura populace České republiky podle pohlaví a věku – průměr středních stavů let z období 2016–2020.

Skupina nejmenších obcí (do 500 obyvatel) patřila z hlediska mužské sebevražednosti k obcím s vysokou úmrtností na sebevraždy, u žen naopak mezi obce s nízkou sebevražedností. Podobně je na tom také skupina obcí s jedním až dvěma tisíci obyvateli. Skupina obcí, ve které byla v letech 2001 až 2020 vyšší míra sebevražednosti jak u mužů, tak u žen, byla skupina s 10 až 20 tisíci obyvateli.

Obecně lze říci, že podíl sebevražd žen na celkovém počtu sebevražd je u obcí s menším počtem obyvatel nižší a vyšší u obcí s vyšším počtem obyvatel, ale závislost není lineární. V období let 2011–2020 bylo nejvyšší zastoupení žen zaznamenáno v Praze, a to 24,3 %. Více než pětinu tvořily sebevraždy žen v obcích s 20 až 50 tisíci obyvateli. Naopak nejnižší byl podíl sebevražd žen v obcích do 2 tisíc obyvatel (v obcích s 1 až 2 tisíci obyvateli 14,7 %, v obcích do 500 obyvatel 14,8 % a v obcích s 500 až tisícem obyvatel 15,0 %). Jedním z faktorů, které k výši podílu sebevražd žen na celkovém počtu sebevražd mohly přispět, je zastoupení žen v populaci, které je v obcích s méně obyvateli nižší a s rostoucím počtem obyvatel se zvyšuje (v roce 2020 byl podíl žen v populaci obcí do 500 obyvatel 49,1 %, zatímco v obcích se 100 tisíci a více obyvateli 51,2 %).

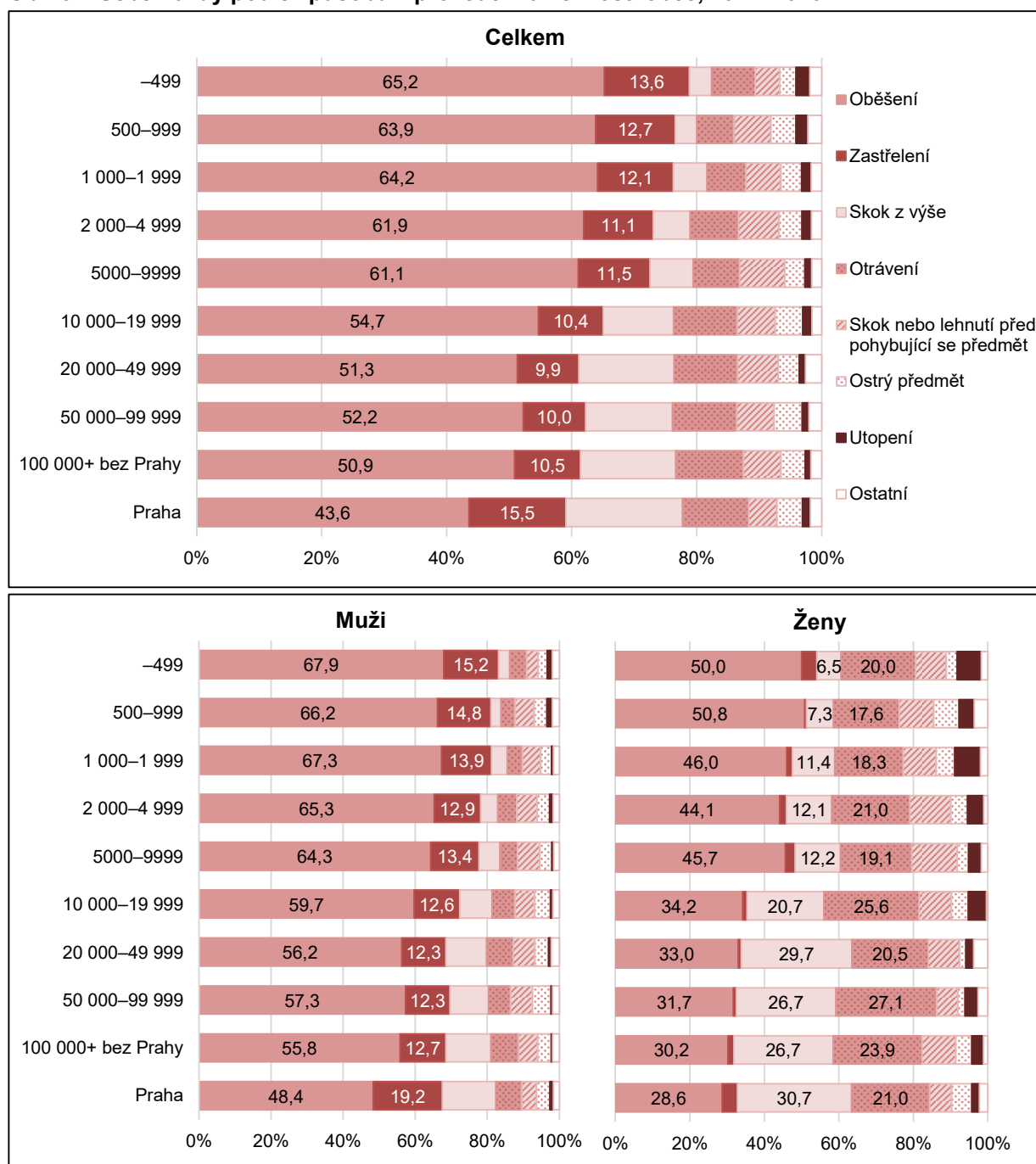
S tím souvisí i počet sebevražd mužů na 1 sebevraždu ženy, který byl vyšší v kategoriích obcí s nižším počtem obyvatel, zejména do 5 tisíc obyvatel, a naopak nižší v obcích s vyšším počtem obyvatel, zejména v Praze. A tak zatímco v obcích do 5 tisíc obyvatel připadalo v období 2011–2020 na 1 sebevraždu ženy 5,3–5,8 sebevražd mužů, v obcích nad 5 tisíc obyvatel to ve stejném období bylo 3,1 (v Praze) až 4,7 sebevražd (v obcích se 5 až 10 tisíci obyvateli) mužů.

Tab. 9.2 Sebevraždy podle pohlaví a velikosti obce v letech 2001–2020

Kraj	Počet		Podíl pohlaví (%)		Počet sebevražd mužů na 1 sebevraždu ženy
	muži	ženy	muži	ženy	
–499	979	170	85,2	14,8	5,8
500–999	1093	193	85,0	15,0	5,7
1 000–1 999	1174	202	85,3	14,7	5,8
2 000–4 999	1439	274	84,0	16,0	5,3
5 000–9 999	1080	231	82,4	17,6	4,7
10 000–19 999	1086	266	80,3	19,7	4,1
20 000–49 999	1378	371	78,8	21,2	3,7
50 000–99 999	1057	262	80,1	19,9	4,0
100 000+ bez Prahy	1065	255	80,7	19,3	4,2
Praha	1217	391	75,7	24,3	3,1
ČR	11 568	2 615	81,6	18,4	4,4

Velikostní kategorie obcí se vzájemně poměrně významně liší způsobem provedení sebevraždy. S rostoucí velikostí obce se v letech 2011–2020 snižovalo zastoupení sebevražd spáchaných oběšením, a to jak u mužů, tak u žen, výraznější úbytek takto provedených sebevražd lze pozorovat u obcí s 10 tisíci a více obyvateli. U mužů je druhým nejčastějším způsobem sebevraždy zastřelení, a to ve všech velikostních skupinách obcí, v Praze a obcích do tisíce obyvatel je jeho zastoupení výraznější. Třetím nejčastějším způsobem, který volí muži v obcích s 10 tisíci a více obyvateli je skok z výšky, v obcích s 500–9 999 obyvateli je třetím nejčastějším způsobem sebevraždy skok před pohybující se předmět a v obcích do 500 obyvatel otrava. U žen v Praze bylo oběšení druhým nejčastějším způsobem provedení sebevraždy, nejčastěji ženy v Praze volily jako dobrovolný odchod ze života skok z výše. Skok z výše byl druhým nejčastějším způsobem sebevraždy žen v obcích s 20 až 50 tisíci obyvateli a se 100 tisíci a více obyvateli, v ostatních velikostních kategoriích obcí volily ženy jako druhý nejčastější způsob dobrovolného ukončení života otravu.

Obr. 9.1 Sebevraždy podle způsobu provedení a velikosti obce, 2011–2020**

**Nejsou zahrnuta úmrtí pod kódem Y870 Následky úmyslného sebepoškození, protože u něj nelze rozlišit způsob provedení sebevražedného pokusu, na jehož následky osoba zemřela.

Seznam tabulek uvedených v příloze

Tab. 1 Sebevraždy a jejich podíl na celkovém počtu zemřelých a míry sebevraždy

Tab. 2 Sebevraždy a míry sebevraždy podle pohlaví

Tab. 3 Sebevraždy podle věkových skupin a pohlaví

Tab. 4 Míra sebevraždy (na 100 tis. obyvatel) podle věkových skupin a pohlaví

Tab. 5a Seznam kódů sebevražd a jejich popis podle MKN-10

Tab. 5b Sebevraždy podle pohlaví a způsobu provedení

Tab. 6 Sebevraždy podle pohlaví a měsíců v roce (nepřepočtené údaje)

Tab. 7 Sebevraždy podle pohlaví a dnů v týdnu

Tab. 8 Sebevraždy podle dnů v roce

Tab. 9 Sebevraždy podle pohlaví a rodinného stavu

Tab. 10 Sebevraždy podle pohlaví a krajů

Tab. 11 Sebevraždy podle pohlaví a způsobu provedení v krajích, úhrn za období 2011–2020

Tab. 12 Sebevraždy podle pohlaví a velikostní kategorie obce

Tab. 13 Sebevraždy podle pohlaví a způsobu provedení ve velikostních kategoriích obce, úhrn za období 2011–2020